

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**VRAŽDY NA OBJEDNÁVKU JAKO FENOMÉN
90. LET MINULÉHO STOLETÍ**

Autor práce: Markéta Kindlová

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Mgr. Milan Kocík

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2020

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Markéta Kindlová

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: Příbram

Název bakalářské práce: Vraždy na objednávku jako fenomén 90. let minulého století

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Murders to Order as a Phenomenon of the 1990's

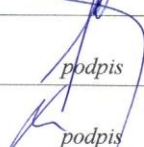
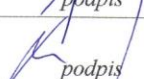
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce: Milan Kocík, Mgr.

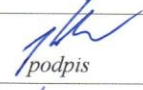
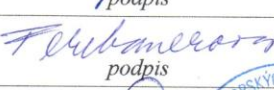
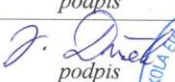
Datum zadání bakalářské práce: duben, 2019

Cíl bakalářské práce:

Hlavním cílem bakalářské práce je objasnění důvodu enormního vzestupu nájemných vražd po roce 1989, konkrétně příčiny nástupu uváděného fenoménu a naopak příčiny opětovného odeznění. Vedlejší cíl jsem stanovila ve zjištění, zda existuje riziko opětovného „návratu“ nájemných vražd v takové míře.

Student: Markéta Kindlová	20.4.2019 datum	 podpis
Vedoucí práce: Mgr. Milan Kocík	30.4.2019 datum	 podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	17. 6. 19 datum	 podpis
Prorektorka pro studium a vnitřní záležitosti: RNDr. Růžena Ferebauerová	21.5.19 datum	 podpis
Pověřený rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	23.5.2019 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce – v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS a v tištěné podobě knihovnou VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce magistrovi Milanovi Kocíkovi, za věnovaný čas, cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Rovněž bych ráda poděkovala za možnost zprostředkování osobního setkání se členy týmu, kteří osobně pracovali na kriminalistických případech, které po roce 1989 otřásaly médií i širokou veřejností.

ABSTRAKT

KINDLOVÁ, M. *Vraždy na objednávku jako fenomén 90. let minulého století : bakalářská práce*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2020. 52 s. Vedoucí bakalářské práce : Mgr. Milan Kocík.

Klíčová slova: vražda, vražda na objednávku, trestný čin, pachatel, oběť, fenomén, psychologie, násilí, agrese.

Bakalářská práce, která je Vám předkládána se věnuje vraždě na objednávku jako fenoménu 90. let minulého století. Hlavní cíl této práce se snaží objasnit důvod nečekaného vzestupu páchaných nájemných vražd, konkrétně v období po roce 1989. V teoretické části je společně s hlavním cílem řešena i problematika obavy z možného návratu vražd na objednávku v tak velké míře, jako tomu bylo v Československé republice a následně v České republice v porevolučním období. Pro nalezení faktorů, které mohou ovlivnit shora zmíněný fenomén, je použit historický kontext sledu událostí již od druhé světové války až po současnost. Významné historické momenty jsou vylíčeny v komparaci se světovou situací v tomtéž čase. Stručně přiblížena je i legislativní změna Trestního zákona číslo 140/1961 Sb. a možný dopad nahrazení za nový Trestní zákoník číslo 40/2009 Sb.. Dále se snažíme vzít v potaz i samotnou motivaci k páčání trestné činnosti. V praktické části je rozebrána nejznámější kauza vražd na objednávku v Československé a České republice. Rovněž je popsán i případ nájemného vraha ze Spojených států amerických. Poslední kapitola je věnována číselné statistice vývoje počtu spáchaných vražd na našem území od roku 1989 po současnost. S návazností na stanovený hlavní a vedlejší cíl autor získané výsledky v závěru práce zhodnotil a zakomponoval do nich odpovědi respondentů, kterým byly kladeny otázky formou řízeného rozhovoru.

ABSTRACT

KINDLOVÁ, M. *Murders to Order as a Phenomenon of the 1990's : Bachelor Thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, 2020. 52 p. Supervisor : Mgr. Milan Kocík.

Key words: Murder, Murder to Order, a Crime, Offender, Victim, Phenomenon, Psychology, Violence, Aggression.

This bachelor thesis which is present to you is devoted to Murder to Order as a Phenomenon of the 1990's. The main goal of this work is to clarify the reason for the unexpected rise of Murder to Order especially in the period after 1989. The theoretical part, together with the main goal, addresses the issue of fear of a possible return of Murders to Order to such a large extent as was the case in the Czechoslovak Republic and subsequently in the Czech Republic in the post-revolutionary period. The historical context of the sequence of events from the Second World War to the present is used to find the factors that may influence the above-mentioned Phenomenon. Significant historical moments are described in comparison with the world situation at the same time. The legislative amendment to the Criminal Code No. 140/1961 Coll. is also briefly described and the possible impact of the replacement by the new Criminal Code No. 40/2009 Coll. And also we try to take into account the motivation itself to commit a crime. The practical part discusses about the most famous case of Murders to Order in Czechoslovakia and the Czech Republic. And also we describe the case of the Hitman from The United states of America. The last chapter is devoted to numerical statistics of the development of the number of Murders committed in our territory from 1989 to the present. In connection with the set main and secondary goal, the author evaluated the gained results at the end of the work and incorporated into them the answers of respondents who were asked questions in the form of a guided interview.

Obsah

Úvod.....	8
1 Cíl a metodika bakalářské práce	9
2 Historické ohlédnutí.....	10
2.1 Nejvýznamnější momenty před rokem 1989.....	10
2.1.1 Rozdělení světa po druhé světové válce.....	10
2.1.2 Studená válka období 1947 až 1989.....	17
2.1.3 Československo po válce a okupace v roce 1968	18
2.2 Nejvýznamnější momenty po roce 1989	19
2.2.1 Pád komunismu v Evropě	19
2.2.2 Pád komunismu v Československu	20
3 Legislativní změny.....	22
3.1.1 Ústava České republiky.....	22
3.1.2 Trestní zákoník.....	23
3.1.3 Porovnání s legislativním stavem Slovenské republiky.....	25
4 Vývoj charakteru trestné činnosti	27
4.1.1 Změna charakteru trestné činnosti v čase.....	28
4.1.2 Změna nástrojů k páčání trestné činnosti	30
5 Bod zlomu alias vraždy na objednávku jako fenomén	32
5.1.1 Nejznámější nájemné vraždy v Česku	34
5.1.2 Nejznámější nájemný vrah ve světě	38
6 Číselná statistika v praxi	39
Závěr.....	42
Seznam použitých zdrojů	47
Seznam zkratk a pojmů	50
Seznam tabulek a grafů	51
Přílohy.....	52

Úvod

„Násilí, agrese, konflikty. Neodmyslitelná součást a příznačný rys vztahů mezi tvory, obdařenými myšlením a řečí. Strach, nejistota, obavy. Úzkost, bezmoc. Vztek, touha po odplatě. Pocity, které v nás setkání s násilím vyvolává.“¹

Násilí je stejně staré, jako je staré lidstvo. Doprovází nás napříč generacemi v podobě jednání, kterým si utváříme a regulujeme vztahy s okolím buď v podobě agrese, nebo manipulace. Dnes můžeme násilí vnímat jako sociální fenomén, interakci skupin či konkrétních jednotlivců vůči svému sociálnímu okolí. Násilí se stalo předmětem zkoumání několika vědních disciplín od sociologie, psychologie, přes filosofii, antropologii až po politologii. Dokonce v 50. letech 20. století vznikl samostatný vědní obor zvaný sindefendologie, který jako nauka rozvíjí možnosti účinné obrany v situacích, v nichž trpí újmou naše bytí.

Hranice mezi násilím a vraždou může být tenká. Projevy násilí se od sebe liší příčinami vzniku, způsobem provedení, rozdělením rolí – aktér versus oběť, také délkou trvání násilí a konečnými následky pro účastníky konfliktů. Rovněž můžeme říci, že míru násilí ovlivňují další faktory vztahující se k jednotlivým útokům, jejich očekávanosti, vzniku a průběhu řešení těchto incidentů.

Nedostatek studijních materiálů k pojetí vraždy jako projevu násilí, konkrétně vraždy na objednávku, která získala v 90. letech 20. století statut fenoménu, se stala shora zmíněná absence motivací pro vznik této bakalářské práce.

¹ SPURNÝ, J. *Psychologie násilí*. 1. vyd. Praha : Eurounion, 1996, s. 7. ISBN 80-85858-30-4.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem bakalářské práce je objasnění důvodu enormního vzestupu nájemných vražd po roce 1989. V rámci hlavního cíle jsou vyjmenovány konkrétní oblasti možné příčiny nástupu a naopak opětovného odeznění zmiňovaného fenoménu. S návazností na hlavní cíl bakalářské práce je stanoven i vedlejší cíl. Ten má za úkol zjištění, zda existuje ve společnosti riziko opětovného návratu nájemných vražd v takové míře, se kterou jsme se setkali v 90. letech minulého století.

Základní problematika bakalářské práce je řešena jak z pohledu historických událostí ve světě i v naší republice, tak z pohledu legislativního vývoje trestního práva s odkazem na platné znění Trestního zákona číslo 140/1961 Sb. platného ve zmiňované době. Společně s druhotným cílem je zmiňovaný jev popisován i z pohledu kriminologie jako vědy o kriminalitě. Práce analyzuje vraždy na objednávku s poukázáním na legislativní změny po roce 1989 v České republice (například změna starého Trestního zákona na nový zákon číslo 40/2009 Sb., Trestní zákoník). Pro účely komparace zmiňujeme i změnu Trestního zákona ve Slovenské republice, která na rozdělení obou zemí reagovala svými legislativními změnami dříve. Teoretická část práce rozebírá historický, společenský a politický kontext již od období konce druhé světové války. Zmíněn je porevoluční rok 1989 a následná atmosféra i události doby po Sametové revoluci a jejich možný vliv na protiprávní jednání. Zmíněn je i charakter trestné činnosti, který v průběhu let rovněž prošel určitou změnou. Profil možného pachatele z pohledu psychopatologie, motivace k páčání trestné činnosti a základní kriminogenní faktory vedoucí ke spáchání trestného činu jsou také podružná témata, která budou v jednotlivých kapitolách zmíněna a krátce v potřebné míře přiblížena.

Praktická část je realizována pomocí zpracování získané číselné statistiky počtu spáchaných vražd po roce 1989 do současnosti. Rovněž jsou zde zohledněny odpovědi na sestavenou linii kladených otázek (v rámci řízeného rozhovoru) vymezenému okruhu dotazovaných osob. Ty v dané době působili v policejních složkách nebo v nich působí dnes. Kladené otázky zachycují sledovaný jev jak z profesního, tak osobního hlediska, v tom byl respondentům ponechán volný prostor.

2 Historické ohlédnutí

Vražda je v lidské společnosti chápána jako nejzávažnější kriminální čin a v minulých několika desetiletích z hlediska četnosti i bezohlednosti pachatelů zažila svůj vrchol i pád. Vrchol pomyslné historické vražedné sinusoidy spatřujeme ve vojenském konfliktu, který zasáhl celý svět a následně jej chladně rozdělil na Východní a Západní část. Druhá světová válka měla globální ekonomický i morální dopad, který si dnes dokážeme jen těžko představit. Stejně nepředstavitelný je i fakt, že za pouhých 6 let válečných střetů padlo za obět' více než 60 milionů lidí, živých bytostí.²

Dnes žijeme ve stabilní době, kdy můžeme snadno zapomenout na minulost, která brzy vymizí z našeho okolí s posledním pamětníkem. Jen za posledních 50 let svět a společnost prošly politickou, legislativní, společenskou i morální proměnou, která se odrazila v atmosféře a vnímání toho, co je dobré a co zlé. Kde je hranice uchopitelnosti, co je ještě morální, a co jako lidský jedinec můžeme, či chceme, považovat za amorální? Je právě tato linie mezi pouhými dvěma slovy hranicí, která z obyčejných lidských bytostí dělá vrahy a násilníky bez charakteru a svědomí?

2.1 Nejvýznamnější momenty před rokem 1989³

2.1.1 Rozdělení světa po druhé světové válce

Postupimská konference na přelomu července a srpnu roku 1945 přinesla za výsledek dohodu o porážce Německa. Tenkrát při rozdělení střeoevropského státu do 4 okupačních zón, které měly Německo potrestat v podobě úplného odzbrojení, omezení moci německých monopolů, totální likvidace nacistické strany a válečného průmyslu, už se rozhodovalo o poválečném rozdělení celého světa. Nakonec z pěti vítězných velmocí, kterými byly Spojené státy americké, Svaz sovětských socialistických republik, Velká Británie, Čína a Francie se politická mapa změnila ve prospěch dvou supervelmocí. Historikové rozdělení na Západní a Východní

² PARKER, G, ed. *Atlas světových dějin*. 1. vyd. Praha : Knižní klub, 1999, s. 132-133. ISBN 80-7176-928-2.

³ PARKER, G, ed. *Atlas světových dějin*. 1. vyd. Praha : Knižní klub, 1999, s. 136-155. ISBN 80-7176-928-2.

mocenský blok označují pojmem „*bipolární svět*“. Vývoj světa v druhé polovině 20. století se z počáteční spolupráce změnil v neshody a individualizaci mocností.

Například Spojené státy americké zažívaly období osobní svobody v parlamentní demokracii, kde vlastnictví bylo soukromé. Dařilo se tržní ekonomice a Amerika byla označována za tzv. „*kapitalistický svět*“. Ze shora uvedeného příkladu bychom mohli nabít dojem, že společnost se nacházela na špičce ledovce spokojenosti a hojnosti.

Realita byla taková, že na jedné straně jsme mohli pozorovat společenský a sociální růst, který šel ruku v ruce se zvráceností některých jedinců, kteří se mnohdy ukrývali v sociálně slabších vrstvách. Spokojenost, svoboda, bohatství a uznání po tom neskromně toužil i Werner Boost, kterého touha po hojnosti a násilí přiměla ke spřádání plánů o „*dokonalém zločinu*“, tak později sám pojmenoval své jednání. Werner Boost narozený v roce 1928 vyrůstal v poválečném Německu a již od útlého dětství byl problémové dítě, které bylo posláno do nápravného zařízení pro mladistvé v Magdeburgu. Inklinoval k nacismu, fascinovalo ho mučení válečných zajatců, dokonce projevoval zájem o popravy a násilí všeobecně. V nápravném zařízení se potkal s Lohrbachem Francem, svým budoucím přítelem a posléze komplicem oněch vysněných dokonalých zločinů. Boostův každý zločin měl dopředu vymyšlený scénář za použití drog, jedů i zbraní. Hlavní myšlenkou všech spáchaných činů se stala domluva mezi mladíky, která spočívala v přepadávání pouze obětí ve dvojici. Pokud vytipovaná dvojice kladla při loupežích odpor, dohoda zněla jednoznačně, že vraždit budou oba mladíci, z nichž každý zabije jednoho člověka. Pravidlem bylo, že vždy zemřely obě oběti. Byla-li jednou z obětí žena, bez servítka ji znásilnili, dopředu ale neměli vytyčené, jaký typ obětí budou vyhledávat. Jejich vražedné běsnění, které nastalo ihned po opuštění výchovného zařízení v Magdeburgu, trvalo od roku 1945 do roku 1956, kdy došlo ke zlomu. Oba pachatelé byli již nadstandardně finančně zabezpečeni a postupem času možná ztratili trochu na pozornosti, což nahrálo jedné z posledních obětí. Při posledním incidentu se podařilo oběti utéct a vše nahlásit na policii. Werner si uvědomoval svou důslednost plánování, a proto až s drzostí a sebejistotou nedostatku důkazů svědčících proti němu, provokoval vyšetřovatele. Jak už v historii bylo zvykem, nejslabším článkem řetězce byl samotný komplic Lohrbach. Sdělil svou úlohu asistenta všech loupeží i vražd a označil Boosta za hlavního pachatele, který pomocí hypnózy Lohrbacha využil. Dále se Lohrbach pochlubil plány k masovému útoku, kdy chtěli oba pachatelé do aut umístit pytlíky s arzenikem nebo otravným plynem. K obvinění se přidaly i poválečné vraždy

odstřelovací puškou. Werner Boost si za své jednání vysloužil odsouzení k doživotnímu trestu a aktivní spolupráce Lohrbacha France s policií se mu postarala o trest odnětí svobody v délce trvání šesti let.⁴ Jmenovaný případ nápadně vykresluje, jak snadno nově příchozí atmosféra ve společnosti vzbudí touhu v samotném jedinci.

Naproti tomu nám bližší Sovětský svaz nastavil poněkud odlišnější politický společenský systém, který se navenek tvářil jako národní, spravedlivý a sociálně korektní. Ve skutečnosti se jednalo o formu totalitní diktatury jediné silné osoby, kterou představoval Josif Vissarionovič Stalin. Vládnoucí strana, tohoto původem Gruzínce, potlačovala veškerá občanská práva, možný individuální rozvoj, a za pomoci represe budovala myšlenky společné státní ideologie Marxismu a Leninismu. Na rozdíl od Ameriky můžeme u našich sousedů sovětů hovořit o tzv. „*socialistické společnosti*“, reálném komunismu. Sovětský svaz změnil svou tvář ze země především zemědělské do státu, který zaujal pozici průmyslové velmoci. Vítězství nad Německem mělo za následek relativně rychlý růst ekonomiky, gramotnosti obyvatel a rozvoj dalších odvětví spíše těžkého průmyslu.

Rozdíl mezi východními republikami a demokracií na západě se po roce 1948 vyznačoval tím, že Stalinovy metody výroby byly sice stabilní, ale značně pomalé a nepružné (například kolektivizace zemědělství způsobila, že i přes navýšení produkce obilí, byl Sovětský svaz stále závislý na dovozu). Díky Marshallovu plánu (poskytnutí půjčky vyšší než 12 miliard dolarů), který spočíval ve zlepšení ekonomiky poválečné Evropy díky ochotě Spojených států amerických poskytnout prostředky ke zlepšení hospodářské situace, obnově zemědělství, průmyslu a mezinárodního obchodu, se západní Evropa rychle zotavila. Ze strany Spojených států amerických se nejednalo o přátelskou výpomoc, avšak o velmi rafinované ukotvení ekonomického, vojenského a politického vlivu v Evropě. Východní země, které v čele se Svazem sovětských socialistických republik výpůjčku odmítly, časem strádaly, a v zemi se tak vytvořil prostor pro šedou ekonomiku realizovanou později celými organizovanými skupinami. Sovětský svaz dohnala ekonomická zaostalost tvořící propast mezi dynamicky rostoucím západem a méně úspěšným Evropským sdružením volného obchodu.

Mezitím v Sovětském svazu pokračoval růst zločinnosti, který se v divokém poválečném období přesunul a rozšířil z věznic i na svobodu. Nejznámějšími zločinci

⁴ DRBOHLAV, A. *Psychologie sériových vrahů*. 1. vyd. Praha : Grada, 2013, s. 172-173. ISBN 978-80-247-4371-4.

a státní mocí řízení vykonavatelé vězeňského pořádku byli takzvaní vorové v zákoně. Jejich schopnost nastolení vězeňského systému, spolupráce s policisty a řízení „práce“ na svobodě za dveřmi vězení, byla úctyhodná. Po smrti Stalina nastal nečekaný obrat. V roce 1956 po zveřejnění Ustanovení Ústředního výboru Komunistické strany Sovětského svazu a Rady ministrů SSSR došlo k zacílení na zlepšení práce ministerstva vnitra. Tehdy začal krutý boj za likvidaci vorů v zákoně. Hlavním úkolem opatření bylo rozbít zločinecko-vorovskou tradici.⁵ Nelze úplně říci, že by Sovětský svaz v letech 1945 až 1989 stagnoval a hledal smysl své působnosti v rozprášení řad zločineckých skupin. Na Sibiři byly objeveny a následně těženy ohromné zásoby ropy, s tím související zemní plyn a nerostné suroviny. Pokrok byl i ve vybudování rozlehlých vodních a tepelných elektráren. Společenské poměry se postupně začaly zlepšovat a lidé již nežili v absolutní chudobě odkázání na vlastní vzájemnou sousedskou výpomoc. Sovětský svaz měl stále kvalitnější strojírenské výrobky a odborníky, kteří v roce 1949 vyvinuli atomovou pumu. Postupně ve výrobě vznikaly nové pracovní pozice pro běžné obyvatele. Dalším velkým sovětským momentem byla vypuštěná umělá družice Sputnik v roce 1957, kdy země dala najevo své velikášství. Následoval vůbec historicky první let člověka do vesmíru v roce 1961. Společnost byla stále udržována v módu obdivu, hrdosti a vzhlížení k mocnosti a své národní integritě. Inovace a schopnost ruských vědců byla obdivuhodná. Hrubý národní produkt Sovětského svazu zdaleka nedosahoval toho amerického. Ve výrobě cementu, oceli a nafty, v těžbě železné rudy, vlastnictví největšího světového zdroje zemního plynu měl Sovětský svaz prim. I díky přeshraničnímu obchodu bylo pro zločinecké skupiny mnohem jednodušší navázat kontakt s okolními zeměmi a využít je tak jako transportní cesty pro nekalé praktiky. Sovětská ekonomika se v 70. letech ocitla v krizi díky zbrojním závodům, které byly velmi nákladné a zatěžovaly ekonomiku.

V krizi se téhož času ocitla i existence vorů v zákoně navzdory skutečnosti, že se nejednalo o žádné malé neškodné společenství. Rádoby nikým neorganizovaná velká skupina ideových zločinců by raději dala přednost smrti, než zradit a ztratit své ideji. Po významném úpadku v 60. letech, kdy byli vorové vražděni přímo ve vězení a nuceni pod pohrůžkou přeřazení do strašného Vladimírského vězení, byl řád vorů rozdrčen. Vorovská tradice zůstala zachována a navrátila se zpět především s přílivem recidivistů, kteří v době čistek neměli statut vora v zákoně. Koncem vlády Nikity

⁵ DLUHOŠ, M. *Vorové v zákoně – vůdcové zločinců postsovětského světa*. 1. vyd. Příbram : Vodnář, 2015, s. 26-32. ISBN 978-80-7439-100-2.

Sergejeviče Chuščova došlo k proměně vorovských zvyků a povinnost pobývat opakovaně ve vězení ztratila svůj význam. V kriminálních kruzích mezi Sověty se zrodila myšlenka okrádat ty, kdo zaručeně nebudou informovat policejní orgány. Zejména se zaměřili na výrobce a distributory drog, organizátory nelegálního podnikání jakéhokoliv druhu, nepohrdli ani prostitutí či vychytralými prodejci podvádějící koncové kupce. Tento skvělý plán zajistil vorům v zákoně ochranu před možným trestem. Už v této době se u zločineckých skupin nashromáždil kapitál nepředstavitelné hodnoty. To jim dávalo možnost komfortu vlastní stráže, rozvědky, ale především vydržovat si kontakty v orgánech státní moci. Byly jen dvě cesty, jak si tyto kontakty udržet: buď cestou podplácení úředníků, nebo sběrem kompromitujících materiálů na ony činitele. Na podplácení úředníků šly podle výpovědí členů až dvě třetiny zisků nabitých kriminální činností. Tento systém vytváření korupce mezi léty 1967 až 1968 rozvrátil téměř celou špičku Komunistické strany Sovětského svazu v Uzbekistánu. Ruští kriminologové se domnívají, že nejvlivněji na novou koncepci vorovského zákona a společenství působil Anatolij Pavlovič Čerkasov. Mezi vory přezdívaný Čerkas si během druhé světové války od sovětského státu vysloužil dva řády Slávy za odvahu a statečnost. Právě on rád a pyšně hlásal, že: *„Krást je třeba chytře, aby „klient“ nepropadl zoufalství a nezačal klást přílišný odpor. A je třeba mít „krytí“ v osobě představitele orgánů státní moci nebo vysoce postaveného úředníka.“*⁶

Potírání individuálního jednání a smýšlení sovětských obyvatel pod tíhou zaběhlého kolektivismu se významněji nezměnilo ani v roce 1985, kdy se ujal vlády nový sovětský vůdce Michail Gorbačov se svým programem *„revoluce v revoluci“*, který měl nastartovat proces reform. Jeho snaha, v letech 1985 až 1990 zabezpečit si mezinárodně podmínky pro mír, se podařila a skutečně došlo ke zlepšení vztahů s Čínou i Západem. Dnes již víme, že vůdce nedokázal v čele řízení republiky zajistit dostatek potravin pro lid. Nespokojenost ve městech značně stoupala.

Od samostatného sovětského bloku na Východ se od 2. světové války začala Japonskem jako chobotnice rozrůstat zločinecká organizace zvaná Yakuza. Hovoříme zde o skupině gangsterů, jejichž minulost sahá až do počátků 18. století, kde tato historie nemá nic společného s podobou členů organizace po roce 1950. Japonští překupníci a gambleři svou náležitost k organizaci dávali najevo tradičním japonským tetováním, které pokrývalo celé jejich tělo. Skrytý vliv Yakuzy léty upevňoval

⁶ DLUHOŠ, M. *Vorové v zákoně – vůdcové zločinců postsovětského světa*. 1. vyd. Příbram : Vodnář, 2015, s. 31-34. ISBN 978-80-7439-100-2.

svou společenskou pozici natolik, že japonský zločin se rozrostl jak počtem členů organizace, tak různorodostí předmětu „podnikání“ přes násilí, po prostituci, obchod s drogami až po obchod se zbraněmi a bílým masem. Několik desítek tisíc členů tradiční japonské mafie proslulo svou krutostí a mírou násilí. Svá chapadla organizace rozpínala jak směrem do Sovětského svazu, opačně směrem ke Spojeným státům americkým, tak ovládala podsvětí na Evropském kontinentě.⁷

Vzrůst zažívala i nová generace vorů v zákoně, která už neměla nic společného s tradicí jedné z nejmávanějších profesí – kapsářů. Noví, mladí vorové se zabývali vymáháním daní od podnikatelů pohybujících se v šedé ekonomice, loupili starožitnosti, se kterými posléze obchodovali a vraždili. Právě vraždění byla hlavní odlišnost staré vlny od nové. Staří vorové byli banditi, ale nová energická vlna byla mnohem opovážlivější. Vlastnili velké peníze, za které se vůbec nestyděli, a protipólem bylo jejich inklinování ke kultu rodiny. Noví vorové (můžeme zmínit jména jako Macho, Rafík Svo, Ugrjumyj, Mongol a Dato Taškentský) všichni šli cestou vymáhání výpalného, za použití hrubé síly odníмали peníze, vyhrožovali, unášeli děti podnikatelů stínové ekonomiky i brutálně mučili, bylo-li třeba. Postupem času ono šedé podnikání získalo nový kabát v podobě organizovaného zločinu. Jak šel čas, tak se do ruského nápravného zařízení na žádost ministerstva vnitra přeřadila i masa vorů z Gruzie. Jednotlivé regiony Ruska v rámci vorovského internacionalismu získaly své kmotry z řad Gruzínců. Chuť po penězích a moci vrazila klín mezi kavkazské rodinné klany, které mezi sebou vedly konkurenční boje. Vorovští zločinci měli společný cíl, a tím bylo organizované podnikání, které jako houby prorůstalo sovětskou ekonomikou. Stali se finančním zdrojem, ochranou a pomocníky při řešení problémů s dlužníky pro podnikatele stínové ekonomiky. Vorové přímo parazitovali na účet zločinnosti a získávali tak své finanční prostředky. Zločinecké podnikání vynášelo ohromné zisky, které opět vkládali do byznysu, kterému zabezpečovali takzvaně „ochranné služby“ v podobě kontroly obchodních partnerů, likvidace konkurence, časem i odbytu produkce a zvětšení příjmů. Díky možnosti použití svých byrokratických kontaktů dokázali z určitého odvětví ekonomiky udělat plně legální obchod. Spojení se

⁷ OKATAMA, Y. *Yakuza: Zločinecká organizace s tradicí* [online]. 2007 [cit. 2020-05-01]. Dostupné z WWW: <<http://yoshiko.blog.cz/0707/yakuza-zlocinecka-organizace-s-tradici>>.

správnými osobami jim přinášelo kontrolu mechanismu justice. Podle kriminologů právě toto období se dá označit za stagnaci a zahnívání sovětského systému.⁸

Tvrzení kriminologů ještě umocňuje citace z Atlasu světových dějin:

„R. 1989 stáhl sovětské síly z východní Evropy v naději, že se sníží náklady a zlepší se domácí situace, ale oživení nacionalismu v mnoha svazových republikách začínalo ohrožovat celou federaci. Sovětský svaz zahrnoval mnoho rozdílných etnických, náboženských, jazykových a kulturních skupin. Většinu obyvatelstva představovaly slovanské národy – především Rusové (53 % a Ukrajinci (16 %). Ale menšiny, zvláště národy násilně přivtělené v 19. stol. a baltské státy, anektované r. 1945, netrpělivě vyhlížely šanci k získání nezávislosti.

Ten okamžik nastal r. 1991, když se konzervativní opozice vůči Gorbačovovi pokusila o převrat. Nezdařil se díky zásahu Gorbačovova soupeře z radikálního tábora Borise Jelcina, a Jelcin sám se dostal k moci – avšak pouze v Rusku. Bývalé svazové republiky se nyní staly 15 nezávislými státy. Ale rozpad Sovětského svazu klid nepřinesl: v Gruzii zuřila krutá občanská válka, arménské síly okupovaly většinu Národního Karabachu a kladly si na něj nárok vůči sousednímu Ázerbajdžánu. Separatistické hnutí se rozbujelo v samotném Rusku, ohrožovalo vyhlídky na úspěch Jelcinova programu ekonomických reforem a samotnou existenci demokratických forem vlády.“⁹

Pro vizuální dokreslení zmiňované situace v Sovětském svazu v tabulce níže komparace jednotlivých čísel ukazuje vývoj sovětského hospodářství v časovém rozmezí třiceti pěti let. Z hlediska dopadu na jednotlivce je vidět změna poměrů. Dříve pro běžné domácnosti bylo nedosažitelné pořídit si vlastní automobil či televizor, což se vývojem trvajícím přes 30 let změnilo. Jen samotná možnost dosažitelnosti něčeho, co lze získat za peníze má psychický vliv na člověka, jeho proces rozhodování i sestavení žebříčku hodnot (co k běžnému životu potřebuje, vs. co by rád vlastnil, a co je ochoten sám udělat proto, aby danou věc pro svou rodinu či vlastní potřebu získal). Touha po movitých věcech se snadno může stát pohnutkou pro páčání trestné činnosti.

⁸ DLUHOŠ, M. *Vorové v zákoně – vůdcové zločinců postsovětského světa*. 1. vyd. Příbram : Vodnář, 2015, s. 34-39. ISBN 978-80-7439-100-2.

⁹ PARKER, G, ed. *Atlas světových dějin*. 1. vyd. Praha : Knižní klub, 1999, s. 140-141. ISBN 80-7176-928-2.

Tabulka č. 1: Sovětské hospodářství v letech 1950-85¹⁰

Sovětské hospodářství v letech 1950-85					
rok	ocel (v mil. tun)	uhlí (v mil. tun)	vývoz (v mld. rublů)	automobily (v tis. ks)	televizory (v tis. ks)
1950	27,3	261	1,6	65	12
1960	65,3	509	5,0	139	1726
1970	116,0	624	11,5	344	6682
1980	148,0	716	49,6	1327	7528
1985	155,0	726	72,7	1332	9371

Zdroj: *Vlastní zpracování*

2.1.2 Studená válka období 1947 až 1989

Celosvětový formát nabrala konfrontace mezi demokratickým světem a komunistickým sovětským blokem, do kterého jsme patřili i my. Studená válka se stala projevem ideologického a politického střetu obou supervelmocí. Střední Evropa byla prvním ohniskem vzniku studené války, jež se postupně globálně rozšířila do celého světa. Od Varšavy po Berlín, Prahu, Vídeň, Budapešť, Bělehrad, Bukurešť až po Sofii byla spuštěna takzvaná „železná opona“. Hraniční pásmo povolující vstup na území státu pouze se speciální propustkou se zapsalo do dějin jako území nikoho. Pásmo široké až 10 kilometrů bylo časem vysídleno a zničeno, aby neposkytovalo útočiště případným uprchlíkům. České západní hranice se staly neprůchodné již od počátku 50. let.¹¹

Jako touhu po násilí a pocitu moci ovlivnit životy milionů lidí historie vnímá stalinovský vývin atomové pumy, kterým skončil jaderný americký monopol. Spojené státy americké jako protiopatření vybudovali Severoatlantický pakt (nám známý jako NATO). NATO sloužilo pro ochranu západní Evropy. Můžeme ochranu pochopit i jako obavu před vražedným konáním Josifa Vissarionoviče Stalina? Byl skutečně Stalin vnímán Spojenými státy jako vrah s možností pokračování ve svém vražedném jednání?

¹⁰ PARKER, G, ed. *Atlas světových dějin*. 1. vyd. Praha : Knižní klub, 1999, s. 141. ISBN 80-7176-928-2.

¹¹ novinky.cz. *Před 65 lety Churchill poprvé vyřkl termín "železná opona"* [online]. 2020 [cit. 2020-03-10]. Dostupné z WWW: <<https://www.novinky.cz/veda-skoly/historie2/clanek/pred-65-lety-churchill-poprve-vyrkl-termin-zelezna-opona-80305>>.

Američané na otázku odpověděli v roce 1952 tím, že vyzkoušeli svou vodíkovou termonukleární pumu. Rusové tu svou ihned rok poté. Sovětský svaz instaloval v roce 1962 raketové odpalovací zařízení na komunistickým režimem ovlivněné Kubě. Zde se Američané marně pokoušeli komunistický režim Rusů zlikvidovat. Můžeme zde spatřit formování cest pro nelegální činnost díky propojenosti nejen vládní, ale i obchodní. Již v oné době fungoval organizovaný zločin cestami napříč i na tuto obrovskou vzdálenost. Krize a hrozba nukleární katastrofy zapříčinila obrat ve studené válce a v obou blocích se objevily sociální i politické potíže. Například v Maďarsku a Polsku dokonce došlo v roce 1960 k protikomunistickému povstání. V lidech se pomalu začal probouzet duch revolty a nechuť jako ovce následovat masy.

Více jak čtyřicet let se svět nacházel v poválečném napjatém období, které se vyznačovalo chladnými vztahy obou supervelmocí, které nikdy nepřerostly ve válečný střet, a proto užíváme pojem „*studená válka*“.

2.1.3 Československo po válce a okupace v roce 1968¹²

Poválečný vývoj v Československu se nesl na vlně omezení demokracie. České země neměly vlastní správní orgány a širokou pravomocí oplýval Národní výbor. Politický systém kladl důraz na kontinuitu společnosti. V Československé republice stále platila Ústava z roku 1920. Politicky převládalo úsilí o národní jednotu, znárodnění pozemků, až nakonec v druhé vlně znárodnění podniků došlo k finálnímu odstranění soukromého sektoru.

První pětiletka trvající od roku 1949 do roku 1953 měla ve svém hospodářském plánu vzrůst průmyslu a stavebnictví, ve skutečnosti došlo k poklesu životní úrovně. Vyvrcholením se stala měnová reforma provedena dne 1. června 1953, kdy došlo ke znehodnocení československé koruny. Státní bankrot řízený komunistickou vládou se tímto krokem chtěl vypořádat s přidělovým systémem, smazat nepoměr mezi poptávkou lidí a nabídkou trhu (která byla po válce velmi chudou a nedostačující). Reforma měla působit jako snaha eliminovat černý trh, buržoazii a být se v prsa jako vítězství pracujícího lidu. Skutečnost byla vystřízlivěním, jelikož úspory a vázané vklady Čechoslováků byly v minutě nenávratně znehodnoceny. Sprostá krádež členů komunistické strany nenechala dlouho čekat na odezvu. Drobní i velcí živnostníci,

¹² novinky.cz. *Před 65 lety Churchill poprvé vyřkl termín "železná opona"* [online]. 2020 [cit. 2020-03-10]. Dostupné z WWW: <<https://www.novinky.cz/veda-skoly/historie2/clanek/pred-65-lety-churchill-poprve-vyrkl-termin-zelezna-opona-80305>>.

obchodníci a hlavně dělníci, museli být silou zastaveni při svých nepokojích, jelikož měnové přepočty se dotkly nejdramatičtější právě jich.

Dne 21. srpna 1968 do Československa na pozvánku Komunistické strany vpadla vojska Varšavské smlouvy, která měla potlačit snahu lidí o reformu socialismu. Měla být zlikvidována revolta vysokoškolské inteligence, snaha Pražského jara o liberalizaci komunismu i boj studentů za volnomyšlenkářství. Veřejnost projevovala proti okupaci sovětských tanků obrovský odpor. Strach obyvatel, dezinformovanost, projevy násilí, to vše provázelo Československo až do roku 1991. Myšlenka demokratismu byla vedením země zcela smetena. Zvýšil se tlak ve společnosti, všudypřítomná cenzura, nemožnost vycestovat za hranice a řízená kontrola ze strany StB vedla k odlivu národní inteligence do zahraničí.

2.2 Nejvýznamnější momenty po roce 1989

2.2.1 Pád komunismu v Evropě¹³

Minimální růst hospodářské produkce a ohromné zahraniční dluhy zapříčinily, že Sovětský svaz již nebyl schopen podporovat své spojence (Maďarsko, Polsko, Rumunsko, Bulharsko, ad.) a přišel tak o možnost ovlivňovat jejich vývoj. V celé východní Evropě se během roku 1989 zhroutil komunistický režim. Vyvrcholením se jevil rozpad Sovětského svazu koncem 91. roku.

Po prvních svobodných volbách byla v průběhu září 1989 ustavena vláda, v níž už měly zastoupení nezávislé odbory. Z Německé demokratické republiky došlo k masivní emigraci, zhroucení východoněmecké ekonomiky, která se vzpamatovala až po následném sjednocení Německa o dva roky později. Přejít k demokracii se ve východním bloku nesl v pokojném duchu, až na drobné výjimky.

Politická nestabilita sebou přinesla etnické konflikty v Rumunsku, bývalé Jugoslávii, Srbsku i Chorvatsku. Zde se tiše formovaly příležitosti k přeshraniční kriminalitě zločineckých skupin. Ty často cílily do západního Německa nebo oblasti větších měst jakým byl například Frankfurt. Z Balkánu k nám začali pronikat takzvaní narkobaroni, kteří využívali naši zemi jako transportní část své cesty pro nelegální prodej drog, zbraní a všeho, co mohlo vydělat rychlé peníze. V 70. a 80. letech se v Jugoslávii formovaly zločinecké gangy teenagerů ve věku přibližně 16 až 19 let

¹³ Informace a postřehy získané v rámci řízeného rozhovoru, 2020 [cit. 2020-05-07].

hlavně v okolí míst, kam mladí chodili boxovat. Boxerské kluby si na sebe svou činností historicky téměř nikdy nevydělaly. Jejich chod byl často sponzorován pochybnými bossy, kteří tak měli možnost oslovit mládež, která se nechala ohromit nabídkou rychlých peněz. Zprvu většina členů začínala u vandalismu, dále nastupovalo násilí a postupně se zavázali do budoucnosti vykonávat špinavou práci pro gang. Hierarchie jugoslávské mafie je dána špičkou ledovce, zvaným kmotrem. Z tohoto vlaku neexistuje zpáteční jízdenka, jelikož mafie členy postupně izoluje od okolí, přátelé jsou s největší pravděpodobností rovněž členové skupiny a rodina buď nic netuší, nebo mlčky přihlíží. Nyní jsme stručně a laicky nastínili fungování zločinecké struktury bez ohledu na místo vzniku skupiny, které funguje (s obměnami vzhledem k tradicím, zemi původu, počtu členů a předmětem podnikání, ad.) dodnes.

2.2.2 Pád komunismu v Československu¹⁴

Československo zažilo v době sovětského přátelství politické změny a převraty od normalizace s vlnou emigrace po federalizaci dvou států, kdy Slovensko vymezilo své postavení v podobě individualizace Slovenské socialistické republiky. Sametovou revolucí se 17. listopadu 1989 konečně otevřely hranice Československa, které se jako jedno z posledních přidalo k demokratické revoluci. Zlomovým byl 29. prosinec 1989, kdy se na Pražském hradě ve Vladislavském sále při konání Federálního shromáždění jednohlasně dohodlo, že novým prezidentem se stává Václav Havel. Jako člen a spoluzakladatel Občanského fóra dál razil myšlenku protikomunistického hnutí, vedl naši zemi prozápadním směrem k parlamentní demokracii. Mezi jeho první kroky realizované hned v lednu roku 1990 řadíme udělení amnestie, kterou byly prominuty tresty uložené za předchozího režimu. Do společnosti se tak infiltrovalo na téměř 23 tisíc zájmových osob s kriminální minulostí. Mezi amnestovanými osobami byli mimo jiné vrazi, zloději, kteří se nezdráhali po propuštění pokračovat v páchání trestné činnosti. Pro národ po pocitu útrap, útisku, bezmoci, který se ve vlnách přehupoval už od druhé světové války po generace, nastala doba plná změn. Ve společnosti zavládl duch euforie, svobody, vidina nového startu a možnosti využít všeho, co s sebou nová doba přináší.

¹⁴ ŠIMÍČEK, P. Československo v době normalizace. In *Soumrak komunistického režimu v ČSSR* [online]. Praha : Občanské sdružení PANT, 2014 [cit. 2020-03-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/soumrak-komunistickeho-rezimu-v-cssr/>>.

Přechod k demokracii ve východním bloku a napětí mezi Čechy a Slováky vyústilo v rozdělení Československa. Československo ušlo od roku 1918 dlouhý kus cesty od První, Druhé republiky po Protektorát Čechy a Morava po Třetí republiku a poté nám již známý nástup Komunistické strany a její ideologie. S platností od 1. ledna roku 1993 jsme se poprvé v dějinách ocitli na vlastních nohách jako Česká republika, která se mohla pyšnit téměř 16 miliony obyvatel. Psal se úplně nový historický příběh, který se odrazil hned v několika sférách – nutno upozornit na legislativní změny, zvýšený nápad trestné činnosti shora zmiňovanou amnestií Václava Havla, změna poměrů ve společnosti a boom s podnikatelskými začátky v uvolněném režimu, bezpečnostní složky procházely personální devastací, příslušníci u veřejnosti nebudili žádný respekt. Česká republika se potýkala s neočekávaným nástupem organizovaného zločinu. Nájemné vraždy novodobých podnikatelů i nepohodlné konkurence, obchod s drogami, zbraněmi a prostituce, přepravek lehkých topných olejů, černé sázky, kuponová privatizace, restituce či prodej státního majetku do předem připravených natažených dlaní. Česká republika se stala tunelem pro organizovaný zločin ruskojazyčných gangů, které pocházely právě z prostředí bývalého východního bloku.

3 Legislativní změny

3.1.1 Ústava České republiky

S odkazem na rozdělení Československa se dne 16. prosince 1992 Česká národní rada usnesla na ústavním zákoně číslo 1/1993 Sb.. Ústava nabyla své účinnosti dne 1. ledna 1993 zároveň se vznikem samostatné České republiky. Ústava plní funkci základního zákona státu a skládá se z Preambule a 113 článků rozdělných do 8 hlav. Pro potřeby této práce zmíníme zejména text uvedený v Preambuli a Hlavě první, která se věnuje Základním ustanovením zacíleným na občany české společnosti.¹⁵

„PREAMBULE

*My, občané České republiky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku,
v čase obnovy samostatného českého státu,
věrni všem dobrým tradicím dávné státnosti zemí Koruny české i státnosti
československé,
odhodláni budovat, chránit a rozvíjet Českou republiku v duchu nedotknutelných hodnot
lidské důstojnosti a svobody jako vlast rovnoprávných, svobodných občanů, kteří jsou si
vědomi svých povinností vůči druhým a zodpovědnosti vůči celku, jako svobodný
a demokratický stát, založený na úctě k lidským právům a na zásadách občanské
společnosti, jako součást rodiny evropských a světových demokracií,
odhodláni společně střežit a rozvíjet zděděné přírodní a kulturní, hmotné a duchovní
bohatství,
odhodláni řídit se všemi osvědčenými principy právního státu,
prostřednictvím svých svobodně zvolených zástupců přijímáme tuto Ústavu České
republiky.“¹⁶*

Nejen společnost, ale i zákonodárci pocítovali změnu v prioritách toho, co je nejdůležitější a zaslouží si na prvním místě ochranu – lidský život. Hlavní rozdíl mezi zákonem číslo 100/1960 Sb. z dob Československé socialistické republiky a nynější Ústavou můžeme vidět již v užití oslovení, kdy dříve bylo na občana záměrně nahlíženo skupinově. Užívané oslovení “pracující lid“ mělo jednotlivce utvrdit v tom, že prioritou

¹⁵ Úřad vlády České republiky. *Výkladový slovník* [online]. 2020 [cit. 2020-04-13]. Dostupné z WWW: <<https://help.odok.cz/vykladovy-slovník/-/wiki/Výkladový%20slovník/Ústava>>.

¹⁶ ČESKO. Zákon č. 1/1993 Sb., Ústavní zákon (Ústava České republiky), Preambule. In *ÚZ č. 1310 - Ústava ČR, Listina základních práv a svobod, Česká republika*. 2019.

se stává náležitost ke skupině, smýšlení a rozhodování by mělo dbát svým ohledem na nevybočení z davu, důležitost nabývalo vytváření kolektivních hodnot i práce pro stát. Zákon č. 100/1960 Sb. taxativně vymezoval i státní vlastnictví veškerého nerostného bohatství, půdních fondů a jiných přírodních zásob. Až Ústava České republiky, tedy zákon číslo 1/1993 Sb. a s ním ruku v ruce Listina základních práv a svobod, jako součást ústavního pořádku České republiky, staví hodnoty lidství na první místo (a chrání tak člověka) ve státním a demokratickém žebříčku hodnot. Listina základních práv a svobod se snažila uchovat v sobě odkaz na doby minulé, a proto v jejím úvodu před Hlavou I. najdeme připomenutí o neporušitelnosti přirozených práv člověka, rovněž člověka jako občana a jako člena nyní již demokratického státu. Nechybí zde ani ohlédnutí nad dobou, kdy lidská práva a základní svobody nebyly samozřejmostí, byly u nás potlačovány. Rovněž je nám prostřednictvím zákona připomínána i naše společenská odpovědnost vůči generacím budoucím a samotný osud života na naší Zemi.¹⁷

3.1.2 Trestní zákoník¹⁸

Trestní zákoník se roku 2009 dočkal nové podoby a nahradil tak svého předchůdce, kterým byl Trestní zákon číslo 140/1961 Sb.. Předchůdce nového zákoníku, Trestní zákon, byl v rámci trestního práva užíván téměř 50 let. S ohledem na vývoj kriminality, změnu poměrů ve společnosti i celkovou změnu charakteru páchaní protiprávního jednání, dopadla na zákonodárce tíha potřeby změny. Míra demokracie ve společnosti rostla a bylo tak potřeba nastavit nové zákonné mantinely, které budou ve snaze v souladu s těmi společenskými, určovat zákonné a společenské normy chování. V obou zákonech nalezneme stejný počet hlav, ale na první pohled vidíme rozdíl v pořadí a významu druhových objektů. Trestní zákon ve své druhé části, kterou označuje jako zvláštní část, řadí do prvních tří Hlav trestné činy související se státem a státním pořádkem:

- Hlava I.

Trestné činy proti republice

- Hlava II.

Trestné činy hospodářské

¹⁷ ČESKO. Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod. In *ÚZ č. 1310 - Ústava ČR, Listina základních práv a svobod, Česká republika*. 2019.

¹⁸ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník (nový), Část druhá, zvláštní část. In *ÚZ 1289 Trestní předpisy, Česká republika*. 2019.

- Hlava III.

Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných¹⁹

Změna významu státem chráněných hodnot a zájmů se projevila v systematickém uspořádání nového zákona následovně:

- Hlava I.

Trestné činy proti životu a zdraví

: Zde můžeme spatřit značný odklon od trestního zákona č. 140/1961 Sb., který ve svém obsahu řeší vlastizrada, rozvrácení republiky, poškozování či hanobení státu. Oproti tomu nový trestní zákoník v Hlavě první, konkrétně v § 140 definuje pojem vražda. Jinak shodná definice vraždy se liší v délce trestu odnětí svobody. Nový trestní zákoník stanovuje za úmyslné usmrcení v 1. odstavci trest odnětí svobody na deset až osmnáct let (dříve deset až patnáct let nebo trest smrti). Dále v jednotlivých odstavcích taxativně uvádí zvýšenou trestní sazbu až na dvacet let nebo výjimečný trest za přitěžující okolnosti v podobě předchozího uvážení nebo například provedení vraždy zvlášť surovým nebo trýznivým způsobem.

- Hlava II.

Trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství

: Dříve označovány jako Trestné činy proti svobodě a lidské důstojnosti (k nalezení ve Zvláštní části Trestního zákona – Hlava VIII., Oddíl první). V devadesátých letech bylo takřka na denním pořádku, že nájemní vrazi kromě samotných usmrcení vyplňovali časové prostoje mezi jednotlivými objednávkami činností různorodou. Vydírali, porušovali domovní svobodu, omezovali svobodu osob, často si za účelem získání finančních prostředků či úhrady dluhů, ve prospěch svých objednavatelů, brali rukojmí jako motivaci ke sjednání rychlé nápravy (úhrady). Možná i po této praktické zkušenosti zákonodárci v novém zákoně umístili ihned ve Zvláštní části – Hlava II., Díl 1 Trestné činy proti svobodě, kde nalezneme zmiňované vydírání, porušování domovní svobody, zbavení a omezování osobní svobody, obchodování s lidmi, které díky ruskojazyčné mafii zažilo v devadesátých letech také svůj boom.

¹⁹ ČESKO. Zákon č. 140/1961 Sb., Trestní zákon (starý), Část druhá, zvláštní část. In *ÚZ 1289 Trestní předpisy, Česká republika*. 2019.

- Hlava III.

Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti

: Hlava třetí se rovněž věnuje odkazu na člověka jako lidskou bytost s emocionálním chápáním a prožíváním. Zákon zde dává možnost orgánům činným v trestním řízení bojovat s prostitucí, pornografií i kuplířstvím, ale tato oblast šedé ekonomiky je z hlediska zákona nevymýtitelná. Po sametové revoluci se morálka ve společnosti velmi liberalizovala. Uvolnění bylo patrné hlavně v oblasti vnímání sexu, které do té doby bylo částečně tabu. S uvolněním hranic se otevřela možnost podnikání ve všech službách a odvětvích. Vedle vražd na objednávku se rozjel druhý fenomén - prostituce, která se usídlila ve velkých a příhraničních městech. Pro německou a rakouskou klientelu byly holky z E55 během cestování příjemným zpestřením a pro pasáky, kteří se živili obchodem s bílým masem, doslova zlatý důl. V devadesátých letech minulého století se Československo a následně Česká republika potýkala i s masivní vlnou příchodu žen z východního bloku, které zde novodobým rádoby podnikatelům poskytovaly své služby pod záštitou rozsáhlé sítě organizovaných zločineckých skupin. Vznikal zde konkurenční boj, který tlačil cenu dívek směrem dolů. Nepodařilo se tuto propracovanou síť rozbít ani tehdy, ani nyní. I přes veškerou snahu policejních složek, oporu v zákoně, infiltraci kriminalistů do zájmových skupin, se prostituci a pornografii daří napříč celým světem. Její prestiž a společenský statut je dnes však úplně někde jinde.

3.1.3 Porovnání s legislativním stavem Slovenské republiky²⁰

Slovenská republika, náš soused a historicky partner, užívala shodně s námi zákon číslo 140/1961 Sb. jako základní kámen trestního práva. Vzhledem k letitému společnému vývoji právních norem obou sousedících zemí bylo posuzování zvláště závažných trestných činů, včetně vražd, téměř shodné. Drobné odlišnosti bylo možno nalézt například v postupech vyšetřování s odkazem na Trestní řád (zákon číslo 141/1961 Sb.).

²⁰ SLOVENSKO. Zákon č. 300/2005 Z.z., Trestný zákon.

Osamostatnění Slovenska od naší republiky mělo za následek vývoj trestního práva v obou zemích. Slovenská republika ve vývoji právního pramene pokročila a přivítala tak (dříve než Česká republika) v účinnost k 1. lednu roku 2006 nový Trestný zákon číslo 300/2005 Z.z.. Nový pramen do svého obsahu již převzal řadu právních aktů Evropské Unie a Evropského společenství vyplývajících z mezinárodních smluv. Největší a nejzásadnější změna se odehrála v rekodifikaci reagující na nový stav ve společnosti. Starý Trestní zákon v sobě odrážel již výše zmíněný apel na politicko-ekonomicko-sociální stav země a až poté bral ohled na jedince jako účastníka se svými právy a povinnostmi. Slováci stejně jako Češi cítili potřebu ochrany života a zdraví, a proto zákonodárci na Slovensku ukotvili jejich ochranu v žebříčku hodnot na první příčky stejně, jako tomu bylo o pár let později u nás. Z hlediska zařazení najdeme právní ochranu shora zmíněných hodnot v druhé části zákona (zákon číslo 300/2005 Z.z. – Druhá část, Osobitná část, Prvá hlava, Trestné činy proti životu a zdraví). Protispoločensky škodlivá jednání jsou svým výčtem chronologicky seřazena od nejzávažnějšího trestného činu proti životu, konkrétně § 144 úkladná vražda, až po jednání společensky nejméně nebezpečné, kterým je § 149 usmrcení.

Při srovnání původního Trestního zákona číslo 140/1961 Sb. a nového Trestního zákona na Slovensku a Trestního zákoníku v České republice zjistíme, že dělení skutkových podstat trestného činu odpovídá jednotlivým Hlavám. Členění do jednotlivých Hlav s návazností na formální pojetí trestného činu umožňuje lepší orientaci v zákoně. Přesnější kvalifikace jednotlivých jednání (díky příkladnému výčtu skutkových podstat) umožňuje snazší posuzování konkrétního činu, míru společenské nebezpečnosti stanovené materiálním znakem. Velkou míru reflexe na situaci politickou, ekonomickou i sociální spatříme v narovnání nepoměru výše trestu odnětí svobody za tresty postihující jednání proti republice, činy s ekonomickým prvkem nebo jednání proti společnosti. Zde došlo ke snížení vnímání společenské škodlivosti a trestní sazba se snížila, oproti tomu u ochrany života a zdraví došlo ke zvýšení trestní sazby, což lze zároveň vnímat i jako jistou prevenci kriminality.

4 Vývoj charakteru trestné činnosti²¹

Před samotným řešením problematiky charakteru trestné činnosti a jejího vývoje uvedeme několik pojmů a okamžiků, které se k ní váží. Věda a pokrok formovaly podobu kriminality stejně tak, jako kriminalita posouvala vývoj technologií kupředu pro vůbec její prvotní odhalení, následné řešení a úspěšné objasnění případů. Kriminalita je jedním z předmětů rozsáhlé palety zkoumání kriminologie. Kriminologie, chcete-li nauka o zločinnosti, se jako samostatná vědní disciplína svým zkoumáním věnuje oběma zúčastněným stranám (pachateli, rovněž i oběti) společensky závadného chování, kterým trestný čin bezesporu je. Kriminalistika obecně má za úkol odhalovat, vyšetřovat a následně předcházet trestné činnosti, což se jí v dnešní době s úspěšností v oblasti vražd daří.

Kriminalistika, souběžně s ostatními vědními disciplínami, zažila své převratné události, které napomohli k objasnění činů, které by se jinak stali policisty zatracovanými pomníčky. V oblasti vražd nastal zlom překvapivě v roce 1892, kdy v Argentině použití otisků prstů dovedlo policistu Juana Vuceticha z Buenos Aires k usvědčení vraha. Tamní policista prosazoval, aby součástí vyšetřování bylo zanesení otisků prstů. Od tohoto okamžiku drží Argentina prvenství v zavedení snímání otisků prstů a upřednostňuje je tak před antropometrií. Pro užití v praxi měl ještě větší význam rok 1975, kdy FBI představila automatizovaný systém pro identifikaci otisku prstů zvaný AFIS (Automatic Fingerprint Identification System).²² U nás si stoupající kriminalita na přelomu 80. a 90. let pro lepší provázanost složek a útvarů vyžádala podporu počítačových systémů, a proto v roce 1986 začal vývoj vlastního systému nazývaného EDOS (Evidence daktyloskopických otisků a stop). Policie jeho zkušební provoz o 4 roky později ukončila a začala využívat americký identifikační systém AFIS 2000.²³ Devadesátá léta jsou významná při identifikaci i na poli střelných zbraní. Laboratoř FBI v roce 1992 zakládá Drugfire databázi, ve které jsou uloženy detailní informace o zadokumentovaných rýhách na střelách a nábojnicích. Systém umožňuje rychlé

²¹ Osobní studijní materiály pro účely přednášek Mgr. Milan Kocík, 2019[cit. 2020-05-13].

²² PLATT, R. *Místo činu – základní průvodce kriminalistickými metodami*. 1. vyd. Praha : Slovart, s.r.o., 2005, s. 134-137. ISBN 80-7209-746-6.

²³ Policie České republiky – Kriminalistický ústav. *Kriminalistická daktyloskopie* [online]. 2020 [cit. 2020-05-13]. Dostupné z WWW: <<https://www.policie.cz/clanek/kriminalisticka-daktyloskopie-252919.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>>.

vyhledání a srovnání potřebné pro nalezení souvislostí mezi konkrétními zločiny spáchanými totožnou zbraní.²⁴

4.1.1 Změna charakteru trestné činnosti v čase

Pro zajištění ochrany a pocitu bezpečnosti občanů je potřeba pochopit a najít původ protispolečenského nešvaru – zločinnosti. Abychom mohli co nejlépe aplikovat patřičná trestně-právní či preventivní opatření na široké spektrum skutků, je nejdříve potřeba objektivně nalézt příčinu kriminality. Nemusí se nutně jednat vždy pouze o krádež, násilí, mravnostní či drogovou kriminalitu nebo snad vraždu. Všichni jistě známe citaci neznámého autora: „*Příležitost dělá zloděje,*“ ale je to skutečně tak jednoduché? V módě zažíváme jednotlivé vlny trendů, které jsou typické pro svou barvu, střih či použitý materiál. Jak šel čas, tak i kriminalita měla své sezóny charakteristické určitým způsobem provedení zločinu a ústupu či vzestupu konkrétním druhů kriminality.

- **První nájemní vrazi již v 6. století n. l.**

Může se to zdát nemožné, ale nájemné vraždy sahají hluboko do historie, dokonce je můžeme spatřit již v 6. století našeho letopočtu v Japonsku. Ninjové za období vlády císařovny Suiko byli považováni za speciálně vycvičené bojovníky, kteří ovládali umění a techniky boje, jak holýma rukama, tak skrytými zbraněmi a ručně vyrobenými nástroji. Zbraně Ninjů byly hlavně účelné a funkční, na vzhledu či propracovanosti nikterak nezáleželo. Už i Ninjové s oblibou používali k vraždění předem připravené jedy. Bojovníci, původně vycvičení pro špionážní aktivity, ovládali umění tiše a nenápadně se vkrást na jakékoli místo v jakoukoli hodinu. Dnes bychom jejich aktivity vnímali jako podobu organizované skupiny, pro kterou není problém vloupat se do jakýchkoli prostor a sprovodit ze světa na objednávku předem určenou osobu nebo dokonce větší počet osob.²⁵

- **Kriminalita bílých límečků²⁶**

Specifický druh finanční kriminality charakteristický pro skupinu představitelů z vyšších sociálních tříd, legálního podnikání. Pojem uvedl v roce 1940 americký sociolog Edwin Sutherland. Popsal zločinné jednání osob zneužívajících

²⁴ PLATT, R. *Místo činu – základní průvodce kriminalistickými metodami*. 1. vyd. Praha : Slovart, s.r.o., 2005, s. 137. ISBN 80-7209-746-6.

²⁵ TURNBULL, S. *Toyotomi Hideyoshi*. Great Britain Oxford : Osprey Publishing Ltd, 2010, s. 5-8 ISBN 978-1-84603-960-7.

²⁶ HOFERKOVÁ, S. *Úvod do kriminologie*. 1. vyd. Hradec Králové : Univerzita Hradec Králové, 2014, s. 57-59. reg.č. CZ.1.07/2.2.00/28.0036.

svého vedoucího postavení ve struktuře firem, úřadů, významného společenského postu či nadstandardních kontaktů. Edwin Sutherland souhrnně označil zločiny bílých límečků jako podvody, zpronevěru, podplácení, zneužití důvěrně získaných informací. Dnešními slovy bychom užili jeden výraz, kterým by byla KORUPCE. Trestné činy jsou typické i tím, že pachatel oplývá vyšším IQ, páchá jednání zpravidla sám a má dobré znalosti v oblasti financí, práva, apod..

- **Kriminalita modrých límečků²⁷**

Opakem kriminality bílých límečků je kladena kriminalita modrých límečků. Na rozdíl od pachatelů podvodů a zpronevěry zde v osobě pachatele můžeme hledat člověka z nižší sociálně-ekonomické sorty. Odtud pochází i označení modrých límečků, které se váže s příslušností k dělnické třídě, která užívá pro svou práci pracovní oděv (často modré montérky). Nejedná se o důmyslnou propracovanou kriminalitu prováděnou vsedě od počítače v bílé košili, ale o běžnou obecnou kriminalitu (například v podobě obstarávací činnosti, projevu násilí, ad.).

- **Kriminalita růžových límečků²⁸**

Původně pojem růžové límečky od 70. let 20. století označoval zaměstnání typicky ženského charakteru, jakými jsou sekretářky, zdravotní sestry, servírky či sociální pracovnice a najdeme určitě i další možné pozice. Kriminologie se snaží druh této trestné činnosti, které se v tuzemsku daří mimo pozornost, poznat více než 30 let. Postupem času začala být vnímána jako fenomén v oblasti hospodářské a majetkové kriminality, kde se růžové límečky nepozorovaně dopouštějí například zpronevěry. Osoby páchající shora zmíněné zločiny nemají nijak vysokou pozici či funkci. V hierarchii společnosti, kde působí, často bývají i hůře finančně ohodnoceni, avšak je jim do rukou svěřena plná důvěra zaměstnavatele. Opět se jedná o trestnou činnost, která se velmi zřídka páchá ve formě spolupachatelství. Pachatel zpravidla nepotřebuje k realizaci svého záměru žádné zbraně, speciální nástroje, postačí mu věci běžné činnosti spojené s jeho zaměstnáním, proto se jednání pro okolí jeví mnohdy nenápadně a špatně se odhaluje.

²⁷ ZOUBKOVÁ, I., MOULISOVÁ, M. *Kriminologie a prevence kriminality*. 1. vyd. Praha : ARMEX Publishing s.r.o., 2016, s. 16-27. ISBN 80-86795-05-5.

²⁸ CHROMÝ, J. *Kriminalita růžových límečků po česku*. Státní zastupitelství, Wolters Kluwer ČR a.s., 2019, roč. 2019, č. 5, s. 24-32. ISSN 1214-3758.

4.1.2 Změna nástrojů k páchání trestné činnosti

Stručně můžeme shrnout, že s každou novou vlnou zločinů přichází i nový způsob provedení. Charakteristické je užití nových aktuálně v čase a místě dostupných prostředků k výslednému dokonání trestného činu. Zaměříme-li se konkrétně na modus operandi vraždy, spatříme vývoj, který se ve spirále opakuje již po staletí. Zmiňování Ninjové užívali k vraždění chladných nástrojů v podobě ukrytých nožů, vystačili si i s vlastníma rukama popřípadě užili předem připravené přírodní jedy. Chladné zbraně doprovází člověka od počátků jeho řemeslné tvorby. Bodné a sečné zbraně zažily svůj vzestup v 80. a 90. letech minulého století a oblibu si získaly bodné zbraně díky své snadné dostupnosti a možnosti uschování a nošení při těle. Nejčastěji se objevují u vražd v afektu, mezi 4 stěnami (v domácnosti ku příkladu mezi manželem a manželkou) a při násilí po požití alkoholu, u gangů při vyřizování účtů, při přepadení, a příkladů užití bychom našli ještě několik.

Mnohem zajímavějším nástupcem se stala zbraň střelná. Ta se po pádu komunismu těšila oblibě hlavně v kruzích zájmových osob policejních složek. Vlivem změny politického systému se rozpadla i centrální prevence kriminality v podobě těžké represe. Z policejních složek odešlo mnoho příslušníků buď do penze či ukončili služební poměr. Forenzní vědy jako genetika či balistika byly ještě v plenkách. Realita byla, že jsme na kriminální scéně měli zbraně, ale zajištěné důkazy v podobě stříkanců, nábojnic nalezených na místě činu, projektilů v samotném těle oběti a případných povýstřelových zplodin, nebylo jak spojit s konkrétním pachatelem. Střela za sebou zanechává stěží patrné důkazy, ale tyto stopy mají přetrvávající charakter, a proto je i po uplynutí delšího časového úseku možné, spojit střelce (pachatele) s konkrétní zbraní a obětí.²⁹

Kriminalita jednadvacátého století se zatím jeví jako nejs sofistikovnější a nejhůře odhalitelná díky individualizaci pachatelů a způsobu provedení za užití převážně počítačové techniky a zákonných klíčků. Dnes lze člověka nechat zmizet z evidencí, připravit ho o veškeré finanční prostředky, popřípadě naopak vytvořit pomocí falešných dokladů novou identitu.

²⁹ PLATT, R. *Místo činu – základní průvodce kriminalistickými metodami*. 1. vyd. Praha : Slovart, s.r.o., 2005, s. 100-103. ISBN 80-7209-746-6.

Podle ozbrojení pachatele odborná literatura rozlišuje vraždy na:³⁰

- *vraždy spáchané se zbraní*, kdy takovou zbraň definuje přímo Trestní zákoník jako cokoli, čím je možno učinit útok proti tělu důraznější. Zbraní chápeme prostředek sloužící k přímému či nepřímému mechanickému destruktivnímu působení na lidský organismus. Jak bylo již zmíněno, nejčastěji se užívají bodnořezné nebo sečné zbraně (sekera, srp). Z bodnořezných nejčastěji nůž, nůžky popřípadě dýka. Velmi často bývá oběť usmrcena úderem tupým předmětem v podobě železné trubky, tyče, kladiva, žehličky, kamene, zkrátka něčeho, co je v daném momentě po ruce. Výjimkou není ani žehlička, cihla, sportovní trofeje. U střelných zbraní se nejčastěji setkáme s krátkými zbraněmi typu revolver, pistole, málokdy s loveckou či vojenskou zbraní;
- *vraždy spáchané beze zbraně*, jsou vraždy, kde dochází k projevu agrese a násilí, mnohdy až afektu. Hovoříme o rdoušení, ubytí rukama či nohama, ukopání, utopení, otrávení osoby nebo ubytí o tvrdé či nepohyblivé předměty v okolí oběti.

Když popisujeme vraždy páchané beze zbraně, poukážeme i na skutečnost, že při každé změně politického režimu docházelo k vyřizování účtů. Nikdo z představitelů vlády si nechtěl špinit vlastní ruce, proto odpůrci režimu a nepohodlné osoby mizely, páchaly „sebevraždy“ či byly účastníky nehod s fatálními následky. Lze rok 1948 považovat za období politických vražd na objednávku? Zacestujeme-li v čase, zjistíme, že by stálo za zmínku zapřemýšlet nad érami představitelů Klementa Gottwalda, Adolfa Hitlera, Josifa Vissarionoviče Stalina a řady dalších person.

³⁰ MATOUŠKOVÁ, I. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha : Grada, 2013, s. 174-181. ISBN 978-80-247-4580-0.

5 Bod zlomu alias vraždy na objednávku jako fenomén

Nebylo by v České republice osoby v produktivním věku, průměrného všeobecného přehledu, která by nezareagovala na pojem vražda na objednávku. Každý z nás si dokáže alespoň teoreticky představit osobu vykonavatele, která na základě dohody s objednavatelem “někoho“ (nejčastěji nepohodlnou osobu či skupinu osob) sprovodí ze světa určitým způsobem za jistou úplatu. Dá se v praxi předpokládat, že osoba vykonavatele již má s obdobnou činností zkušenosti. Jedná se tedy o sériového vraha? Publikace Andreje Drbohlava vychází z materiálů FBI a popisuje činnost sériového vraha následovně: „Z hlediska definice je za sériovou vraždu považováno: „spáchání série dvou nebo více vražd jedním nebo více pachateli během odlišných akcí“³¹, pro definici byla klasifikována čtyři základní východiska:

- a.) na sériové vraždě se může podílet jeden nebo více pachatelů;
- b.) jedná se o dvě nebo více vražedných obětí;
- c.) jednotlivé případy se vyskytují v různých akcích (odlišných událostech) a v různých časech;
- d.) uplynulá doba mezi akcemi odděluje sériové vraždy od masových.³²

Ze shora zmíněné definice vyplývá, že nájemný vrah (nebo-li vrah z povolání) svým jednáním naplňuje znaky charakteristické pro sériového vraha. K přesnému vymezení pojmu „sériový vrah“ se za poslední tři desítky let vyjádřilo literárně i v přednáškových sálech nespočet forezních psychologů, akademiků i kriminalistů. Každý odborník, který se k danému tématu vyjádřil, měl své silné argumenty, ale u všech se objevila i slabá místa a nezodpovězené otázky. Výsledkem je Vám shora prezentovaná definice vytvořená skupinou FBI a v praxi oficiálně užívaná od roku 2005 i přes skutečnost, že má své odpůrce a jedná se tak o kompromis. Mezi jednu z nejvíce diskutovaných sériových vražedkyň v Česku patří Jaroslava Fabiánová, přezdívaná “Uspávačka“, někdy médií označovaná “Blondřatá bestie“. Vražedné období Fabiánové bylo v letech 1981 až 2003, kdy nadprůměrně inteligentní žena za účelem finančního zisku a vlastního profitu uspávala muže (kteří jí osobně jako lesbicky orientované byli odporní), a ty posléze okradla. Osudným se jí stal kardiak, který na následky předávkování hypnotiky zemřel. Přes svou vyšší inteligenci však vždy na místě činu

³¹ Poznámka autora: „Kritériem tedy není jen rozdílný čas a rozdílné místo, ale hlavně zcela nová událost“.

³² DRBOHLAV, A. *Psychologie sériových vrahů*. 1. vyd. Praha : Grada, 2013, s. 15. ISBN 978-80-247-4371-4.

zanechávala viditelné stopy vedoucí k její osobě. Již od dospívajícího věku se živila na Děčínsku prostitucí a drobnými krádežemi. Zde poprvé byla jako mladistvá odsouzena na 7 let za usmrcení 78 letého muže, kterého ubila ranami kladivem do hlavy v jeho vlastním bytě. Zde se odehrál dle jejích slov sex za úplatu, která ovšem svou výší neodpovídala jejím představám a výsledkem bylo vražedné běsnění, za které byla ihned druhý den dopadena. Nejedná se o nájemnou vražedkyni, jelikož tak činila z vlastního popudu či afektu.

Mnohem důležitější je pochopit a nezaměňovat sériovou vraždu s vraždou masovou. *„Z hlediska definice je za masovou vraždu považováno; spáchání čtyř nebo více vražd během jedné akce a bez výrazného časového odstavu mezi vraždami. Obvykle je tedy na jednom místě zavražděna řada obětí v průběhu jedné vražedné události.“*³³ Nejtemnější tuzemskou ženskou pachatelkou masové vraždy je bezesporu Olga Hepnarová, uzlíček rozporuplného jedince. Její jednání bylo výsledkem eskalace vývojové polymorfni patologie osobnosti, kdy se na zprvu křehké dívence podepsalo více zdrojů nezájmu (okolí, vyšetřující psychologové, rodina i kolegové). Svými dopisy upozorňovala na nenávist vůči světu i lidem a budoucí spáchání zločinu. Dne 10. července 1973 adresovala dopis do redakce Svobodné slovo a Mladý svět, kde vylíčila svůj manifest. Poté si v autopůjčovně zapůjčila nákladní vůz Praga NR, kterým na dnešní ulici Milady Horákové vjela do davu lidí stojících na zastávce. Vzhledem k tamní situaci, zaparkovaným vozidlům, neměli lidé kam uskočit a na místě tak zemřeli 3 lidé, následně další 3 lidé a v nemocnici podlehly zranění ještě 2 osoby. Společnost byla ochromena a bylo jasné, že Hepnarovou trest smrti nemine. Také se tomu tak stalo v roce 1975 v pankrácké věznici, kde čelila trestu smrti oběšením. Hovoříme o ní hlavně kvůli budoucí souvislosti s takzvaným „Lesním vrahem“ Viktorem Kalivodou. Ten se stal v české kriminalistice známým sériovým vrahem ze Slaného. Několikrát měl v plánu postřílet co největší množství lidí v pražském metru (úsek trasy C), ale na poslední chvíli si to rozmyslel. Sériový vrah známý z vědomostní soutěže Chcete být milionářem, odkud si odnesl výhru 320.000,- Kč, v roce 2005 započal své čistky. V lese u obce Nedvědice zastřelil postarší manželský pár. O pouhé tři dny později zastřelil v lese u Malíkovíc muže. Byl dopaden

³³ DRBOHLAV, A. *Psychologie sériových vrahů*. 1. vyd. Praha : Grada, 2013, s. 15. ISBN 978-80-247-4371-4.

na základě svědectví a nastoupil ve Valdické věznici k výkonu doživotního trestu. Tíhu svého života neunesl a tak spáchal v roce 2010 sebevraždu.³⁴

5.1.1 Nejznámější nájemné vraždy v Česku

Hned na stovky žurnalistů chtělo získat uznání a prestiž ve světě médií na velrybích kauzách, jakými bezesporu byly „Kmotr Mrázek“ a „Orlické vraždy“. Nemůžeme jednoznačně určit, která nájemná vražda patří mezi nejzvučnější či mediálně nejvíce sledované. Dnes jen bezpečně víme, které nájemné vraždy se zapsali do paměti národa a hned tak z ní nevymizí. Blíže si popíšeme kauzu, kterou kriminalisté vyšetřovali bezmála 4 roky a i přes veškerou snahu má částečně otevřený konec, minimálně z pohledu odsouzených.

- **Orlické vraždy**³⁵

Jak se ve sportovních kruzích nese – sport sdružuje. A tak sportovní aktivita v podobě obrázení pražských posiloven a solárií sdružila pět nejproslulejších nájemných sériových vrahů naší republiky. Pro finanční prospěch si doslova přes mrtvolu šli kamarádi a sousedi, z Rudné u Prahy, Vladimír Kuna a Karel Kopáč. Kopáč, později označován jako zosnovátor a hlava plná nápadů, boss celého gangu se spřátelil díky své vášni pro posilování s Ludvíkem Černým. Kopáč a Kuna přijali k sobě do party Černého jako komplice a později vykonavatele všech vražd. Bývalého člena policejních složek (konkrétně Útvaru rychlého nasazení) Kopáče, a údajného podnikatele, zedníka i pašovatele cigaret ze zahraničí Černého a Kunu (který si vytvořil ve svém sklepě posilovnu a ta sloužila jako zázemí mužů) na první pohled nic nespojovalo. V roce 1991 se ale všechno změnilo.

Karel Kopáč začal pracovat jako osobní ochranka podnikatele Aleše Katovského. Kopáč si získal důvěru svého šéfa natolik, že mu jednoho dne nabídl výhodný finanční obchod (prodej valut) za cca 800.000,-Kčs. Ten byl však pouze fiktivní. Na předem smluveném místě v Rudné měl čekat Černý (fiktivní prodejce) a podnikatele Katovského zlikvidovat a zmocnit se finančního obnosu. Aleši Katovskému se na místě zdál obchod podivný a sdělil tak Kopáčovi, že se chce vrátit zpět do Prahy. Kopáč při následném vyšetřování všech vražd tvrdil, že se snažil celou akci Černému rozmluvit, ten si však nedal říci a Katovského zastřelil přímo ve vozidle

³⁴ DRBOHLAV, A. *Psychologie masových vražd: příběhy temné duše a nemocné společnosti*. 1. vyd. Praha : Grada, 2015, s. 227-241. ISBN 978-80-247-5599-1.

³⁵ *Až na dno Orlíku* [dokument], Vytvořil: W.E.L.L. ve spolupráci s Global Entertainment & Media, Archiv České televize, 2002.

ze zadního sedadla do hlavy, když řídil při zpáteční cestě z Rudné do Prahy. Automobil málem havaroval, ale Katovský zatáhl za ruční brzdu a zabránil havárii vozidla s mrtvým řidičem za volantem. Černý měl v plánu tělo zalít ve vaně do betonu a poté se ho zbavit. Kopáč poznamenal, že s tím nechce mít nic společného, protože se s takovou váhou nebude dát manipulovat. Zde vyvstal prvotní nápad tělo zabalit do pletiva a hodit do vody. Kopáč si vzpomněl na odlehlejší místo Žďákovského mostu u přehrady Orlík, kde trénoval s URNOU. Zde oba muži tělo odhodili a Černý prodal vozidlo (později k jeho neprospěchu i se stopami krve) v Bavorsku v autobazaru. Veškeré potřebné dokumenty ohledně prodeje podepisoval vlastnoručně, takže později posloužily jako důkazy u soudu.

Druhou vraždou v létě roku 1992 byla vražda jugoslávského přistěhovalce Leorenta Lipoveciho, kterému se stala osudná objednávka pašovaných zbraní. Pracoval jako kolega přítelkyně Kopáče. Na smluvenou předávku zbraní dorazil do sklepa ke Kunovi, kde ho Černý střelbou do hlavy popravil. Černý si po tomto incidentu od Kuny a Kopáče vysloužil přezdívku “Pacient“, protože se v posilovně u Kuny ve sklepě chlubil a radostně jásal nad tím, jaký je čtverák, když oddělal už druhý kousek. Právě torzo jeho těla našli kriminalisté v roce 1993 zasypané louhem v sudu poblíž Orlíku.

Jako třetí byl zabit, okraden a následně objeven v sudu, tentokrát již profesionálněji bez louhu, starožitník Vlastimil Hodra. S ohledem na tělesné proporce museli muži starožitníka rozřezat a poté zavařit do sudu a shodit na dno přehrady.

Čtvrtou obětí sáhli muži do vlastních řad, když jednoho dne sestrojil Kopáč nástražný výbušný systém se směsí semtexu. Ludvík Černý poté zásilku z pošty v Jindřišské ulici adresoval Kunově matce, Anně Medkové, které vybuchla přímo v rukou u ní v domě. Muži tak získali finanční obnos přes 1 milion korun československých.

V pořadí pátou vraždou byla smrt Jaroslava Meiera, švagra Karla Kopáče. Manžel Kopáčovo sestry Ireny Meierové odmítl dát do zástavy svůj dům oproti úvěru pro Karla Kopáče. Kopáč s později přibráným komplicem Petrem Chodounským měl v plánu vzít si půjčku na výstavbu domu na Praze 9. Stavba měla sloužit jako erotický

klub pro výnosné podnikání. Údajně mělo být v domě „mord-centrum“, kde budou budoucí „bordelbaroni“ vykonávat vraždy podnikatelů a poté je ukryvat ve sklepení.

Šestá vražda skončila ve stádiu pokusu u Kuny ve sklepech. Kopáč s kamarádem Kunou nalákali příslušníka policie, svého kamaráda z posilovny v Podolí, Jána Mata pod záminkou trénování střelby. Vrazi se chtěli zmocnit jeho bytu, a tak se ho pokusil Černý v Kunově sklepní posilovně zastřelit. Zbraň na místě selhala a rána nevyšla. Kriminálníisté poté při vyšetřování případu uvedli, že tento typ závady zbraně se stává s pravděpodobností jedna ku deseti tisícům případů.

Vrazi se učili a zdokonalovali za pochodu případ od případu. První vražda byla zcela amatérská a riskantní, kdy v naloženém nákladním voze Avia vezli zakrvácené tělo omotané pletivem. Druhá vražda již byla propracovanější, ale chyba při naložení do sudu spočívala v zasypání louhem. Při třetí vraždě napravili nedostatky a do sudu přišla už jen voda bez louhu. Byla jen otázka času, než kriminálníisté narazí na některé z důkazů. Skupina vyšetřovatelů hledající pohřešované podnikatele získala informaci z podsvětí o vraždách vlivných podnikatelů a ukrytí jejich těl na přehradě v blízkosti Vltavy. Zprvu se kriminálníisté domnívali, že se jedná o Slapy a rozjeli pátrání v lokalitě a přilehlém okolí. Už v roce 1992 našli v Bavorsku vozidlo pohřešovaného Aleše Katovského, které obsahovalo stopy jeho krve.

Vyšetřování trvalo dlouhé 4 roky a policie bezvysledně pátrala po vrahách, kteří zažívali vlnu euforie. Nabývající sebevědomí bylo viditelné na zdokonalení odstranění těl, ale hlavně na zkracování rozestupu mezi jednotlivými vraždami. Kdy mezi první a druhou vraždou uběhlo téměř 10 měsíců, kdežto mezi následujícími incidenty uplynul časový úsek pouze v rozmezí dvou až tří měsíců.

Další významnou indicií bylo nalezení sudu v přehradě Orlické. V roce 1995 zahájili policejní složky za pomoci potápěčů prohledávání dna Orlické přehradě s pozitivním nálezem sudů a těla zabaleného do pletiva. Vyšetřování se zprvopočátku nořilo do krycí historky v podobě čištění dna přehradě, aby média celou situaci nenabourala. Štáb televize Nova byl dokonce přítomen při vyšetřování na místě a Česká televize ve své reportáži označila kauzu Orlických vražd za nejtěžší poválečný zločin. Od samotných orgánů činných v trestním řízení bylo v jednom rozhovoru vyřčeno, že kdyby Kopáč neskončil na kolečkovém křesle vlivem autonehody s Kunou, kdo ví, jak by se vražedné běsnění (s ohledem na drzost a sebevědomí pachatelů) vyvíjelo dále.

Když se o celé kauze z televizního vysílání dozvěděl Kopáč, rozhodl se spáchat sebevraždu. Po zavolání policie následovalo zdlouhavé vyjednávání, které bylo završené Kopáčovým písemným doznáním. Ludvík Černý během výslechů tvrdil, že se s Kopáčem zná pouze zběžně na úrovni známých z posilovny. Nepopíral, že ví, že Kuna a Kopáč páchali nějaké “kšeftíky“ (jak sám dodával). Černý svůj zdroj příjmů několikrát doznal jako peníze pocházející z pašování cigaret v kamionu, který řídil pro muže, jehož totožnost nikdy neuvedl. Černý dokonce dobrovolně podstoupil výslech na detektoru lži, který jen potvrdil, že lže a s vraždami má co dočinění. Černého mlčení a protichůdné výpovědi naštváli Kopáče, který se rozhodl s orgány spolupracovat a všechny potopit sebou. Tak Kopáč také učinil.

Po úmorném procesu, který trval 4 měsíce padl na jaře v roce 1997 závěrečný verdikt, který zněl takto: Karel Kopáč, bývalý policista, jediný, který se kdy k Orlickým vraždám přiznal a vyvinul součinnost s kriminalisty při hledání těl, inkasoval 21 let trestu odnětí svobody. Vladimír Kuna byl odsouzen na 25 let. Petr Chodounský (milenec Ireny Meierové, sestry Kopáče) si vysloužil 14 let trestu odnětí svobody za zorganizování 1 vraždy, konkrétně manžela své milenky Meierové. V neposlední řadě Meierová Irena byla rovněž odsouzena za přípravu vraždy vlastního manžela a to k trestu odnětí svobody v délce trvání 10ti let. Ludvík Černý se k žádné z vražd nikdy nedoznal, na druhou stranu se ani nijak aktivně nehájil a byl mu uložen doživotní trest ve věznici v Horním Slavkově.

Rodina Černého se s rozhodnutím soudu nikdy nesmířila. Sám Černý a jeho obhájce se odvolali k rozhodnutí soudu 1. stupně a o celé kauze rozhodoval Ústavní soud České republiky, který shodně rozhodl na konci roku 1998. Ludvík Černý pro svou domnělou představu, že mu nebylo umožněno řádně hájit svá práva v rámci řízení, která probíhala, podal návrh na žalobu k Evropskému soudu pro lidská práva ve Štrasburku, ta byla přijata k projednání.

Černého žena se s rozsudkem nikdy nesmířila. Odvolávala se na odsouzení svého muže na základě absence přímých důkazů. Kriminalisté opakovaně uváděli, že po téměř 3 letech hledat způsob pachových stop, otisky prstů či genetický materiál na sudech, které byly ve vodě, je nerealizovatelné. Dle kriminalistů i všech zúčastněných v trestním řízení seděla identifikace obětí, balistická expertíza, metalografická expertíza, a v nejdůležitější řadě výpověď spoluobviněných, kteří na rozdíl od Černého spolupracovali. Kuna, Kopáč i Chodounský a Meierová

shodně a přímo uvedli nezávisle na sobě: jak se vraždilo, kdo měl jaký podíl na které vraždě, a následná rekonstrukce tato tvrzení jen verifikovala.

Karel Kopáč údajně poslal z vězení dopis Černého ženě i Černému, že si vše navymýšlel tak, aby mohla být kauza, která policii stála už miliony uzavřena. Tvrdil, že si s policií tykal a myslel, že od soudu půjde domů a ne do vězení. Chtěl, aby omezenost, kterou zažívá na vozíku on, zakusili i jeho spolupachatelé při výkonu trestu ve vězení. Cítil se ale podveden, že do vězení šel také. Všechny vraždy na Černého hodil s myšlenkou na vlastní prospěch a minimální postih. Ve skutečnosti měl vraždy páchat Lumír Werner (údajný kamarád Kopáče), se kterým Kopáč chodil posilovat. Ten podle Černého slov nikdy nestanul za Orlické vraždy před soudem a měl být údajně zavražděn vlastní manželkou v sebeobraně, když na ni útočil. Kde začíná pramen pravdy, a končí chvost lži, se už asi nikdy nedozvíme.

5.1.2 Nejznámější nájemný vrah ve světě

- **Richard Kuklinski**³⁶

Nejznámějším nájemným vrahem světa se stal rodák z New Jersey, Richard Kuklinski, přezdíváný “Ice man“. Dítě z polsko-irské rodiny imigrantů má na svém vražedném kontě přes 200 mrtvol. Richard od svého otce doma často zažil se sourozenci tvrdou výchovu, kde bití násadou od koštěte nebylo ničím ojedinělým. V dětství byl terčem šikany klučičí party z okolí. Jednoho dne nátlak neunesl a ve svých pouhých 13ti letech vůdce party ubil tyčí v postranní uličce mimo veřejnost. Mrazivé je pokračování příběhu likvidace těla, kdy malý Richard zbavil chlapce všech zubů a sekyrkou mu odsekal konečky prstů, aby tak nebylo možné jeho tělo identifikovat. Tento životní zlom odstartoval zločineckou dráhu obávaného nájemného vraha, který neměl problém počkat před barem a zavraždit homosexuálně orientovaného muže, který obtěžoval děti nebo snad dělal přímo jemu neslušné návrhy.

Mladičký teprve osmnáctiletý Kuklinski působil v nejvyšších kruzích americko-italské mafie, která si cenila jeho schopnosti nepozorovaně, bez mrknutí oka a emocionálního zakolísání odstranit kohokoli. Pro své schopnosti přezdíváný “Ledař“ zněl v uších nejvlivnějších rodin podsvětí New Yorku, jakými byl klan Vita Genovese (nejobávanějšího italsko-amerického mafiánského bosse), zločinecké rodiny

³⁶ Murderpedia. *Richard Leonard KUKLINSKI* [online]. 2020 [cit. 2020-05-15]. Dostupné z WWW: <<http://murderpedia.org/male.K/k/kuklinski-richard.htm>>.

DeCavalcante (známé jako mafie Cosa Nostra). Amerika byla protkána nedovolenými aktivitami v podobě přijímání sázek, nedovolený hazard, obchodování s drogami, krádeže, prostituce, vydírání, praní špinavých peněz, money-sharing, nelegálním obchodem s odpady, výstavbou budov a mnoho dalšího. Kuklinski byl ve skutečnosti osobnost s bipolární poruchou. Měl výbušnou a složitou povahu, kterou kompenzoval milujícím vztahem k rodině (ta ho měla za skvělého otce a pečujícího manžela). Iceman byl geniální uklízeč po své práci. Uměl se velmi chytře zbavovat těl, odtud také znovu jeho přezdívka Ice man. Své oběti zmrazil, aby nebylo možné určit čas jejich úmrtí. Také mrtvoly ukládal do sudů, které zavařil a ukryl do kufru odstavených vozů. Ve svém řemesle se dále vzdělával a kromě toho, že se nechal inspirovat metodou mražení, začal později aplikovat vraždy pomocí kyanidu. Počet spáchaných vražd nikdy nebyl potvrzen, jelikož nešly připsat právě na jeho účet. Oficiálně má na svém kontě Kuklinski 5 prokázaných vražd. Sám Kuklinski ale přiznává, že provedl něco přes 200 až 250 vražd.

6 Číselná statistika v praxi

Po zevrubném prostudování podpůrné literatury byl závěr ke všem číselným statistikám napsán jinými užitými slovy, významově ovšem stejný, proto zde uvádíme jeho doslovnou citaci z knižního zdroje, který sám svou druhou přepracovanou verzí reaguje na aktuální stav problematiky vražd jako sociálně patologického jevu:

„Statistické údaje o tom, jak často, jakým způsobem a kolik procent populace se dopouští deviantně patologického jednání, nemohou být zcela pochopitelně k dispozici. Tyto údaje není možné zcela spolehlivě zjistit. Značný počet takových jevů zůstává skryt, nikdo se o nich nedozví. I kdyby to bylo teoreticky možné, takovým zjištěním by dále stejně chyběla potřebná výpovědní hodnota, kterou bychom mohli při řešení těchto jevů využít. Četnost deviantních jevů nemůžeme dávat do srovnání z důvodu kvalitativních rozdílů těchto jevů, vyplývajících z odlišností konkrétních sociokulturních prostředí. Tyto kvalitativní odlišnosti není možné kvantifikovat, a tudíž spolehlivě měřit a poznávat.“³⁷

³⁷ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie*. 2. vyd. Praha : Grada, 2014, s. 30. ISBN 978-80-247-5046-0.

V praxi se dále podíváme na statistiku a číselné údaje počtu spáchaných vražd. Číselná data jsou čerpána přímo z webového portálu Policie České republiky. Pro lepší vizuální i číselné srovnání uvedeme počet spáchaných vražd v daném roce oproti počtu spáchaných loupeží v tomtéž roce.

Tabulka č. 2: Registrované skutky v ČR v letech 1989-2018³⁸

Registrované skutky v ČR v letech 1989-2018		
rok	vražda	loupež
1989	126	789
1990	212	3855
1991	194	4142
1992	258	3915
1993	278	4109
1994	286	3826
1995	277	3978
1996	267	4281
1997	291	4751
1998	313	4306
1999	265	4817
2000	279	4699
2001	234	4372
2002	234	5468
2003	232	5508
2004	227	6107
2005	186	5550
2006	231	4783
2007	196	4856
2008	202	4641
2009	181	4687
2010	173	4019
2011	173	3881
2012	188	3416
2013	182	3051
2014	160	2547
2015	155	2022
2016	136	1646
2017	146	1585
2018	88	1144
CELKEM	6370	116751

Zdroj: *Vlastní zpracování*

³⁸ Policie České republiky – Informační servis. *Počet vražd a loupeží od roku 1989* [online]. 2018 [cit. 2020-05-16]. Dostupné z WWW: <<https://www.policie.cz/clanek/pocet-vrazd-a-loupezi-od-roku-1989.aspx>>.

Shora uvedená statistika byla Policií ČR číselně zpracována ke dni 10. prosince 2018, z čehož vyplývá, že číselný údaj počtu spáchaných vražd a loupeží není pro rok 2018 konečný. Žádná přístupná statistika neuvádí číselné rozdělení, jaký počet z celkového počtu vražd činily konkrétně ty nájemní. Při prvním pohledu na tabulku si ihned povšimneme, že nárůst počtu vražd od roku 1989 stoupal, skutečně vzrostl počet evidovaných vražd ke konci roku 1990 o 68%. Skoková změna nastala k roku 1993, kdy konečný počet vražd činil 278 skutků, spatřujeme zde navýšení počtu vražd od roku 1989 o více jak 104%. Kriminalita v podobě vraždění stoupla o více než dvojnásobek a vrcholu zažila v roce 1998, kdy trestný čin vraždy přesáhl počtem obětí tři sta případů za rok (konkrétní nárůst počtu vražd o 148%). Po roce 2000 nám čísla ukazují klesající tendenci v počtu evidovaných vražd.

Obdobně se stoupající a klesající tendenci je tomu i u loupeží, kde prvotní nárůst činil téměř pětinašobek původních spáchaných skutků. Po roce 2004 můžeme vidět, že počet loupeží skokově klesal, až se nyní přiblížil číselné hranici necelých dva tisíce případů ročně, což vychází v průměru měsíčně na přibližně 150 až 160 skutků.

Statistika Policie České republiky ke dni 31. prosince 2019 registruje 143 vražd s průměrnou objasněností kolem 53%. Výčtem vraždy na objednávku byly evidovány pouze 4, z nichž 2 byly tentýž rok objasněny jako skutky spáchané recidivisty, kteří mají bohatou trestní minulost.

Závěr

Při prvotním sběru podpůrných materiálů byl autor bakalářské práce nakloněn v rámci stanoveného vedlejšího cíle závěru, že se fenomén vražd na objednávku již nemůže v budoucnu nikdy opakovat. Po hlubším prostudování problematiky a dostupných materiálů musíme konstatovat, že k verifikaci s původním záměrem závěru autora této práce nedošlo. Ba naopak. Hlavní cíl bakalářské práce byl stanoven v objasnění důvodů enormního vzestupu nájemných vražd po roce 1989. Autor práce konkrétní možné vlivy rozebírá v jednotlivých kapitolách. Pro objasnění důvodu vzestupu nájemných vražd byl vybrán možný historický kontext, na němž se lze v delším časovém úseku vyjádřit k politickým, sociálním a ekonomickým změnám. S poukázáním na dění i ve světovém měřítku, mimo hranice Československé a posléze České republiky, bylo možné zhodnotit atmosféru společnosti jako celku, tak i změny ve vnímání a chování jednotlivce, jako člena sociální skupiny (která rovněž determinuje lidské jednání).

S odkazem na druhou kapitolu této práce je na historickém vývoji patrné, že se nástup jednotlivých vln vražd v proměnném čase opakuje bez ohledu na to, zda se letopočtem nacházíme ve Starověkém Římě, hlubokém totalismu či v postkomunisticky uvolněné morálce 90. let minulého století, anebo dokonce v období aktuálního věku – éry budoucí kyberinteligence. Jak shodně uvádí dva respondenti, vraždy na objednávku se páchají dále, akorát v sofistikovanější podobě bez zbytečných svědků a okolního povyku, mimo hledáček médií. Snadno tak unikají i pozornosti kriminalistů mnohdy v podobě pohřešovaných nebo hledaných osob. Ovšem byl zde spatřen moment podporující nárůst kriminality nejen v podobě nájemných vražd. Tímto momentem byla amnestie Václava Havla, která zapříčinila masové propouštění vězňů, kteří nezvládli začlenění zpět do běžného chodu společnosti. Z valné většiny hovoříme o recidivistech s bohatou trestní minulostí, kteří byli zcela bez motivace k vlastnímu pokusu o resocializaci. Osoby bez domova a zázemí páchali denně trestnou činnost (mnohdy nic jiného ani neuměli) a respondenti z policejních složek shodně uváděli, že většina jich byla velmi záhy zpět ve výkonu trestu odnětí svobody.

Legislativní změny, které se po roce 1989 odehrály, v českém soudnictví byly aplikovány až po roce 2009, kdy nabyl 1. ledna roku 2010 účinnosti nový zákon číslo 40/2009 Sb. Trestní zákoník. Číselná statistika tak jasně dokresluje skutečnost, že změna zákona neměla v praxi dopad na snížení počtu spáchaných vražd. Rozdíl mezi počtem spáchaných vražd před účinností nového Trestního zákoníku a po něm je pouze otázka jednotek případů. Zajímavější je pokles počtu spáchaných vražd v rozmezí deseti let před samotným novým zákonem (mezi léty 2000 až 2010), kdy počet spáchaných skutků klesl o celých 62%. Sami dotazovaní kriminalisté a členové policejních složek tento jev připisují získání respektu okolí. Když se vrátíme zpět k situaci po roce 1989, spatřujeme, že velkou problematikou Policie po pádu komunismu a uvolnění morálky byl respekt. Policie byla vnímána pouze jako vládní nástroj represe pro útlak společnosti. Rovněž byl v policejních složkách obrovský podstav, takže došlo k destabilizaci policejních složek, což mělo za dopad i nemožnost odhalovat a následně trestat protiprávní jednání. I tato skutečnost absence příslušníků v policejních řadách vedla společně s jejich nízkým respektem vůči okolí k nárůstu páchaní trestné činnosti. Lidé Policii nedůvěřovali. Možná nedůvěra měla za následek nulovou komunikaci s policejními složkami a případná ochota při objasňování případů byla také na bodu mrazu.

Vezmeme-li v potaz kriminogenní faktory vedoucí k páchaní trestné činnosti, budeme se věnovat kromě okolních vlivů i samotnému jednotlivci. Vrozená a okolními jevy získaná stránka psychopatologie jedince, samotné motivace a pohnutky k páchaní vražd je tak silná a geneticky zakódována, že z našeho těla jako vzorec chování nevymizí ani za 100 či 300 let. Tento fakt potvrzovala použitá odborná literatura, jak z okruhu forenzní psychologie, policejní psychologie, tak zde byl jasně viditelný konsenzus se sociologií i z pohledu sociální patologie jako samostatné vědní disciplíny. Pro ucelení závěru uvedeme citaci, jak věda z pohledu sociální patologie vnímá odklony od normálního vystupování a chování jedince. Konečné vyhodnocení autora této bakalářské práce je, že nikdo, ani sebevětší odborník neumí a nedokáže hmatatelně popsat a určit, co je normální a co nikoli. Jakákoli abnormalita je jednoduše jen jiná forma téhož základu (shodné věci). Vnímání „normálna“ a „abnormálna“ z pohledu jedince (a potažmo i práva jako pramene spravedlnosti a rovnosti na naší planetě) je determinováno opět zmiňovanou odlišností dle místa, času, náboženství, kultury a hodnot, ve kterých žijeme a které ctíme. Pomyslnými mantinely, které při překročení činí z našeho jednání jednání společensky škodlivé, jsme de facto my sami. Odborníci

k dané problematice uvádějí: „*Sociální deviace a patologie jsou značně relativní jevy. Je přirozené, že jsme každodenně svědky porušování různých norem. Vždyť je někdy porušujeme i my sami. Je nezbytné si uvědomit, že žádná sociální norma není ani nemůže být dodržována z důvodu jedinečnosti individua přesně a stejným způsobem. V každém sociálním prostředí existuje proto nepsaný toleranční limit. Ten je proměnlivý v čase a z hlediska aktuální úrovně sociokulturního poznání konkrétní společnosti. Různé skupiny, jednotlivé společenské subkultury i v jednotlivci se liší svými vzorci chování, které do uvedeného limitu tolerance zapadají. Toleranční limit bychom mohli vymezit jako míru variability snášenlivosti k chování a dodržování norem druhými jednotlivci.*“³⁹

Budoucnost je tedy otázkou, kdy na jedné straně esovité kličky stojí akce a na druhé straně esovité kličky čeká reakce.

Otázkou stále zůstává, proč jsou vraždy na objednávku konkrétně v 90. letech označovány jako fenomén, když z historického kontextu vyplývá, že zde byly v minulosti vždy přítomné a stále se dějí. Jedním velkým vykřičníkem označuje autor slovo „SEBEVĚDOMÍ“ a druhým „UVOLNĚNÁ MORÁLKA“. V kauze Orlických vražd byla ukázkově vylíčena „vražedná vlna“ (celosvětově označována jako *spree killer*, u nás někdy též *vlna vražedné euforie*). Kdy nájemní vrazi spáchali svůj první zločin na podnikateli Katovském a nastala proluka dlouhá deset měsíců označována jako *cooling off* (ochladnutí, období na rozmyšlenou, stav nepáchání trestné činnosti, někdy též vyčkávání). Posléze druhá vražda nastartovala zlom v podobě vlny euforie, kdy pachatelé nabyli dojmu nepřemožitelnosti. Vysokého sebevědomí, které mělo za následek ztrátu sebekontroly, a uvolněná morálka dala prostor chybám. Jak se již jednohlasně shora dotazovaní policisté shodli, tak ztráta respektu preventivních a represivních složek státu měla i sekundární dopad. Nájemní vrazi tak přestali řešit, jestli zavraždí 2 osoby týdně nebo denně, jelikož rychlost vyšetřování zdaleka neodpovídala tempu vražd. Postupem času už se nejednalo ani o tak výnosný business, takže pro vykonavatele hrála roli i otázka času. Řada vrahů sama popisuje, že po určitém čase a počtu vražd se pro ně stalo vykonávání objednávek běžnou denní rutinou, o které v hlubším smyslu ani nepřemýšleli. V druhé vlně, kdy cena jedné vraždy klesla i na pouhých necelých sto tisíc korun českých, byli nájemní vrazi rádi i za vymáhání dlužných pohledávek, zastrašování konkurence či bodyguarding pro sortu

³⁹ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie*. 2. vyd. Praha : Grada, 2014, s. 16. ISBN 978-80-247-5046-0.

podnikatelů, kteří se báli o život svůj a svých blízkých. Někteří nájemní vrazi začali své objednávky řešit i tak, že těla zdlouhavě neukrývali, ale pohazovali je na odlehlých místech, kde je posléze někdo odhalil. Již v 90. letech měli novináři před orgány činnými v trestním řízení časově předstih a mnohdy se objevili, díky svým kontaktům u vražd dříve, než samotní policisté a vyšetřovatelé. Často tak díky médiím docházelo ke zmaření vyšetřování. Na druhou stranu se z vražd na objednávku stalo společností diskutované téma. Zkrátka před námi stála bublina, která pod tíhou praskla a vyvolala povyk a pozornost široké veřejnosti. Dnes ji vnímáme zpětně ještě intenzivněji, odtud samotné označení fenomén.

Pokud bychom měli ještě závěrem shrnout a zhodnotit dopad případné změny aktuálního Trestního zákoníku na usměrnění pachatelů, pak historicky číselné statistiky (konkrétně pro skutek vraždy) nehovoří pro podporu odstrašující funkce v podobě prevence či represe se zavedením mnohdy tak diskutované plánované novelizace Trestního zákoníku. Díky možnému srovnání napříč kontinenty nyní i víme, že vraždy na objednávku nejsou ani fenoménem typickým pouze pro Československou potažmo Českou republiku. Životní etapa náhodně vybraného nájemného vraha Kuklinského tomu byla důkazem. Jeho letitá profese vraha pro italsko-americkou mafii započala ještě před devadesátými léty minulého století. Můžeme i říci, že jeho kariéra vraha končila ve chvíli, kdy u nás fenomén teprve zažíval svůj zrod.

Etiologie sociálně patologických jevů a chování uvádí, že situační teorie předpokládá, že konkrétní sociální situace navozují a budí možnost vzniku a rozvoje sociální deviace. Takového chování se tak podle studie odborníků může dopustit kdokoliv a vlivem na okolní dění kdykoli.⁴⁰ Samotná vlna pandemie Coronavirus COVID-19, která zasáhla naši zemi napříč všemi kontinenty, měla za následek izolaci obyvatel v domácím prostředí. Změna životního rytmu vyvolala u některých jedinců psychické potíže, ztrátu finanční soběstačnosti a existenčních jistot. Následkem byl rozvoj frustrace a pro Policii České republiky nápad hlášení o pokusech spáchat sebevraždu a vyšší četnost obstarávací trestné činnosti.

⁴⁰ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie*. 2. vyd. Praha : Grada, 2014, s. 29-31. ISBN 978-80-247-5046-0.

I pro tuto osobní zkušenost posledních dní (kterou si nyní prošla Česká republika i celý svět – až na drobné lokální výjimky) a nejen pro ni, si dovolíme závěrem této práce nesouhlasit s většinou respondentů, kteří návrat fenoménu vražd na objednávku zamítají. Velmi ochotně a vstřícně v rámci řízeného rozhovoru odpovídali na kladené otázky a tímto bychom jim ještě jednou rádi poděkovali za čas a přínosné rady i osobní postřehy a příběhy ke zpracovávanému tématu.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. DLUHOŠ, M. *Vorové v zákoně – vůdcové zločinců postsovětského světa*. 1. vyd. Příbram : Vodnář, 2015, 203 s. ISBN 978-80-7439-100-2.
2. DRBOHLAV, A. *Psychologie masových vrahů: příběhy temné duše a nemocné společnosti*. 1. vyd. Praha : Grada, 2015, 312 s. ISBN 978-80-247-5599-1.
3. DRBOHLAV, A. *Psychologie sériových vrahů*. 1. vyd. Praha : Grada, 2013, 472 s. ISBN 978-80-247-4371-4.
4. FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie*. 2. vyd. Praha : Grada, 2014, 232 s. ISBN 978-80-247-5046-0.
5. HOFERKOVÁ, S. *Úvod do kriminologie*. 1. vyd. Hradec Králové : Univerzita Hradec Králové, 2014, 65 s. reg.č. CZ.1.07/2.2.00/28.0036.
6. CHROMÝ, J. *Kriminalita růžových límečků po česku*. Státní zastupitelství, Wolters Kluwer ČR a.s., 2019, roč. 2019, č. 5, 60 s. ISSN 1214-3758.
7. MATOUŠKOVÁ, I. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha : Grada, 2013, 304 s. ISBN 978-80-247-4580-0.
8. PARKER, G., ed. *Atlas světových dějin*. 1. vyd. Praha : Knižní klub, 1999, 176 s. ISBN 80-7176-928-2.
9. PLATT, R. *Místo činu – základní průvodce kriminalistickými metodami*. 1. vyd. Praha : Slovart, s.r.o., 2005, 144 s. ISBN 80-7209-746-6.
10. SPURNÝ, J. *Psychologie násilí*. 1. vyd. Praha : Eurounion, 1996, 134 s. ISBN 80-85858-30-4.
11. TURNBULL, S. *Toyotomi Hideyoshi*. Great Britain Oxford : Osprey Publishing Ltd, 2010, 64 s. ISBN 978-1-84603-960-7.

12. ZOUBKOVÁ, I., MOULISOVÁ, M. *Kriminologie a prevence kriminality*. 1. vyd. Praha : ARMEX Publishing s.r.o., 2016, 152 s. ISBN 80-86795-05-5.

Elektronické zdroje

1. Murderpedia. *Richard Leonard KUKLINSKI* [online]. 2020 [cit. 2020-05-15]. Dostupné z WWW: <<http://murderpedia.org/male.K/k/kuklinski-richard.htm>>.
2. novinky.cz. *Před 65 lety Churchill poprvé vyřkl termín "železná opona"* [online]. 2020 [cit. 2020-03-10]. Dostupné z: <<https://www.novinky.cz/veda-skoly/historie2/clanek/pred-65-lety-churchill-poprve-vyrkl-termin-zelezna-opona-80305>>.
3. OKATAMA, Y. *Yakuza: Zločinecká organizace s tradicí* [online]. 2007 [cit. 2020-05-01]. Dostupné z WWW: <<http://yoshiko.blog.cz/0707/yakuza-zlocinecka-organizace-s-tradici>>.
4. Policie České republiky – Informační servis. *Počet vražd a loupeží od roku 1989* [online]. 2018 [cit. 2020-05-16]. Dostupné z WWW: <<https://www.policie.cz/clanek/pocet-vrazd-a-loupezi-od-roku-1989.aspx>>.
5. Policie České republiky – Kriminalistický ústav. *Kriminalistická daktyloskopie* [online]. 2020 [cit. 2020-05-13]. Dostupné z WWW: <<https://www.policie.cz/clanek/kriminalisticka-daktyloskopie-252919.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>>.
6. ŠIMÍČEK, P. Československo v době normalizace. In *Soumrak komunistického režimu v ČSSR* [online]. Praha : Občanské sdružení PANT, 2014 [cit. 2020-03-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/soumrak-komunistickeho-rezimu-v-cssr/>>.
7. Úřad vlády České republiky. *Výkladový slovník* [online]. 2020 [cit. 2020-04-13]. Dostupné z WWW: <<https://help.odok.cz/vykladovy-slovník/-/wiki/Výkladový%20slovník/Ústava>>.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 1/1993 Sb. Ústavní zákon (Ústava České republiky), Preambule. In ÚZ č. 1310 - *Ústava ČR, Listina základních práv a svobod, Česká republika*. 2019.
2. ČESKO. Zákon č. 2/1993 Sb. Listina základních práv a svobod. In ÚZ č. 1310 - *Ústava ČR, Listina základních práv a svobod, Česká republika*. 2019.
3. ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník (nový), Část druhá, zvláštní část. In *ÚZ 1289 Trestní předpisy, Česká republika*. 2019.
4. ČESKO. Zákon č. 140/1961 Sb. Trestní zákon (starý), Část druhá, zvláštní část. In *ÚZ 1289 Trestní předpisy, Česká republika*. 2019.
5. SLOVENSKO. Zákon č. 300/2005 Z.z. Trestný zákon.

Ostatní zdroje

Kromě výše uvedených zdrojů byly při zpracování bakalářské práce využity následující materiály:

- *Až na dno Orlíku* [dokument], Vytvořil: W.E.L.L. ve spolupráci s Global Entertainment & Media, Archiv České televize, 2002.
- Informace a postřehy získané v rámci řízeného rozhovoru, 2020 [cit. 2020-05-07].
- Osobní studijní materiály pro účely přednášek Mgr. Milan Kocík, 2019 [cit. 2020-05-13].

Seznam zkratk a pojmů

Sb.: Sbírka zákonů

Tzv.: takzvaný

Vs.: versus

E55: mezinárodní evropská silnice vedoucí ze Švédska až do Řecka, přičemž její délka je přes 3.000km a plní funkci hlavního dopravního spojení mezi Německem a Rakouskem přes Českou republiku

FBI: anglická zkratka Federal Bureau of Investigation označující Federální úřad pro vyšetřování trestné činnosti ve Spojených státech amerických pod záštitou ministerstva spravedlnosti

Pomníček: policejní hantýrkou označovaný odložený případ, který se nepodařilo zatím objasnit

První pětiletka: hospodářský plán vzrůstu ekonomiky Československé republiky v letech 1949 až 1953, který vznikl jako výsledek IX. sjezdu KSČ

Přídělový systém: někdy označován jako vázané hospodářství, jedná se o opatření státu, kdy každý jedinec (obyvatel státu) má určeno množství věcí základní potřeby k životu, které si smí koupit – ošacení, potraviny, výrobky pro osobní hygienu, pohonné hmoty, aj. Podstata systému spočívala ve směně požadovaných věcí za předem přidělené lístky. Počet přidělených lístků byl vázán na náročnost profese a její přínos státu. Jak již napovídá, „cena“ zboží byla regulována

StB: Státní bezpečnost, která v Československu plnila úlohu policie s politickým příklonem ke komunistickému režimu a zároveň plnila i funkci zpravodajské služby

Supervelmoc: označení pro Rusko a Spojené státy americké v období po skončení druhé světové války

Vázaný vklad: blokové peníze fyzických osob vázané v bankách

Seznam tabulek a grafů

Tabulka č. 1: Sovětské hospodářství v letech 1950-85

Tabulka č. 2: Registrované skutky v ČR v letech 1989-2018

Přílohy

Interview

Osoba:

Služební poměr: Od – do

Služební zařazení: (služební místo)

Útvar: (služební působiště)

Otázky:

- 1.) Jak podle Vás vypadala společnost v Československu před listopadem roku 1989?
- 2.) Jaké jste zaznamenal změny ve společnosti po 17. listopadu roku 1989?
- 3.) Co spatřujete jako příčinu enormního vzestupu počtu nájemných vražd po roce 1989?
- 4.) Jak se podle Vás změnil charakter trestné činnosti?
- 5.) Co bylo podle Vás motivem (nebo prvotním impulsem) k tomu stát se nájemným vrahem?
- 6.) Byl nájemný vrah po roce 1989 spíše společností zavrhován nebo získával na společenské prestiži své místo?
- 7.) Jak moc bylo po roce 1989 složité / jednoduché „objednat“ si vraždu?
- 8.) Na jaký případ vraždy na objednávku nikdy nezapomenete a proč? (uveďte prosím, zda jste se na případu jakkoli služebně podílel(a) ; pokud ano - jak)
- 9.) Existuje podle Vás riziko návratu nájemných vražd v takové míře, jako tomu bylo po roce 1989?